

Звіт
про результати аналізу позик, що залучалися
до державного бюджету у 2022 році від іноземних держав,
іноземних фінансових установ і міжнародних
фінансових організацій

Київ

<http://www.rp.gov.ua>

ЗМІСТ

ПРЕАМБУЛА	3
Висновки	4
Вступ	6
1. Аналіз нормативно-правового й організаційного забезпечення залучення і спрямування кредитів (позик) від міжнародних фінансових організацій, органів управління іноземних держав, іноземних комерційних банків, інших іноземних фінансових установ	8
1.1. Нормативно-правове забезпечення залучення і спрямування кредитів (позик)	8
1.2. Організаційне забезпечення залучення і спрямування кредитів (позик)	12
2. Планування державних зовнішніх запозичень у 2022 році	14
3. Аналіз стану залучення кредитів (позик) до державного бюджету	20
3.1. Аналіз обсягів і структури залучення коштів кредитів (позик) до загального фонду державного бюджету	22
3.2. Аналіз обсягу і структури залучення коштів кредитів (позик) до спеціального фонду державного бюджету	24
4. Аналіз використання коштів кредитів (позик)	26
4.1. Аналіз використання зарахованих до загального фонду державного бюджету у 2022 році коштів кредитів (позик)	26
4.2. Аналіз використання зарахованих до спеціального фонду державного бюджету у 2022 році коштів кредитів (позик)	28
5. Аналіз структури надходжень державного бюджету і показників боргового навантаження	34
5.1. Аналіз структури надходжень державного бюджету	34
5.2. Аналіз показників боргового навантаження	35
6. Оцінка здійснення Міністерством фінансів України моніторингу проєктів соціального й економічного розвитку України, які реалізуються із залученням коштів міжнародних фінансових організацій, а також обліку використання кредитних коштів	38
Пропозиції	41
Список скорочень	42
Додатки	

ПРЕАМБУЛА

Підстава для проведення аналізу: Закон України від 02 липня 2015 року № 576-VIII „Про Рахункову палату”, План роботи Рахункової палати на 2023 рік, затверджений рішенням Рахункової палати від 29.12.2022 № 29-1 (зі змінами), доручення для виконання повноважень члена Рахункової палати та забезпечення здійснення заходу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) від 02.03.2023 № 06-16.

Мета аналізу: оцінити стан надходження і використання у 2022 році коштів кредитів (позик) від МФО, органів управління іноземних держав, іноземних комерційних банків, інших іноземних фінансових установ, їх вплив на виконання Закону і боргове навантаження.

Предмет аналізу: акти ВРУ, КМУ, міжнародні договори України щодо залучення до державного бюджету коштів кредитів (позик) від МФО, органів управління іноземних держав, іноземних комерційних банків, інших іноземних фінансових установ, інші нормативно-правові акти з питань залучення і використання цих коштів, управлінські рішення, звітні й інформаційно-аналітичні дані Мінфіну, Казначейства, розпорядників коштів державного бюджету.

Надсилання запитів: Мінфін.

Часові обмеження щодо проведення аналізу: січень – грудень 2022 року.

Методи аналізу:

системний аналіз актів ВРУ, КМУ, міжнародних договорів України щодо залучення до державного бюджету коштів кредитів (позик) від МФО, органів управління іноземних держав, іноземних комерційних банків, інших іноземних фінансових установ, інших нормативно-правових актів з питань залучення і використання цих коштів, управлінських рішень;

порівняльний і факторний аналіз звітних, інформаційно-аналітичних даних Мінфіну, Казначейства, розпорядників коштів державного бюджету.

Висновки

1. Широкомасштабне вторгнення Росії в Україну призвело до збільшення видатків на оборону та соціальні потреби і, відповідно, дефіциту державного бюджету. За відсутності власних ресурсів виникла гостра потреба у зовнішніх запозиченнях. В умовах неможливості здійснювати комерційні запозичення через випуск ОЗДП, наповнити державний бюджет вдалося завдяки наданій поворотній та безповоротній допомозі МФО і країн-партнерів.

Питання здійснення державних зовнішніх запозичень, у тому числі кредитів (позик) від МФО, врегульовано Конституцією України, БКУ, законами України й іншими нормативно-правовими актами. Чинна нормативно-правова база загалом забезпечує виконання завдання реалізації державної фінансової політики у сфері залучення державних зовнішніх запозичень, зокрема кредитів (позик) від МФО, органів управління іноземних держав, іноземних комерційних банків, інших іноземних фінансових установ.

2. Залучення зовнішніх запозичень передбачене й обґрунтоване у прогнозних документах на середньостроковий період і проєкті закону про державний бюджет на відповідний рік. При цьому в Бюджетній декларації на 2022 – 2024 роки не визначено обсягів залучення до загального фонду державного бюджету коштів від державних запозичень, зокрема зовнішніх, але передбачено обсяг фінансування за борговими зобов'язаннями (внутрішні та зовнішні запозичення без урахування погашення державного боргу).

У поданому КМУ законопроєкті „Про Державний бюджет України на 2022 рік” не планувалось отримання до загального фонду державного бюджету коштів позик за системними й інвестиційними проєктами, що фактично надійшли у 2022 році.

3. У 2022 році міжнародна спільнота для надання підтримки Україні використовувала різні фінансові інструменти (цільові фонди, гарантії та паралельне фінансування), що забезпечило залучення коштів позик до державного бюджету, зокрема до загального фонду, для спрямування на першочергові потреби. До державного бюджету від зовнішніх кредиторів отримано 612,2 млрд грн, або 83,7 відс. плану, в тому числі до загального фонду – 564,2 млрд грн, або 94,1 відс., спеціального – 48,0 млрд грн, або 36,6 відсотка. Найбільше коштів отримано від МФО – 80,3 відс. зовнішніх запозичень.

Зовнішні запозичення отримано на довгостроковий період. Так, більше чверті отриманих до загального фонду кредитів (позик) надано на понад 20 років. Середньозважена вартість державних зовнішніх запозичень у 2022 році становила 2,3 відс. річних.

До загального фонду зараховано кошти кредитів (позик) за інвестиційними проєктами, зокрема такі, що передбачались у спеціальному фонді, на

суму 88,4 млрд грн, або 15,7 відс. загального обсягу запозичень до загального фонду.

Реєстр проектів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються МФО, не містить інформації щодо двох системних проектів, за якими від МБРР надійшло 15,3 млрд гривень. Створення реєстру інвестиційних проектів, що реалізуються за рахунок кредитів (позик) від іноземних держав, іноземних фінансових установ, за якими у 2022 році отримано 41,8 млрд грн, не передбачено. У результаті інформація про ініціювання, підготовку і реалізацію всіх проектів, щодо яких залучені кредити (позики), є неповною.

У наданій КМУ в складі річного звіту про виконання Закону Інформації щодо кредитів (позик), що залучаються державою до спеціального фонду Державного бюджету України від іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних проектів, отримані кошти від Credit Agricole Corporate and Investment Bank у сумі 2,8 млрд грн відображено як надходження від Уряду Французької Республіки, що необ'єктивно висвітлює дані про виконання державного бюджету.

4. У 2022 році, порівняно з 2021 роком, обсяг отриманих до загального фонду державних зовнішніх запозичень зріс у 2,9 раза, що дало змогу забезпечити здійснення насамперед витрат на виплату заробітної плати працівникам державних установ, соціальний захист, охорону здоров'я. При цьому обсяг державного зовнішнього боргу збільшився в 1,8 раза – до 2 трлн 325,4 млрд гривень.

У результаті значних запозичень у 2022 році обсяги платежів на погашення й обслуговування державного зовнішнього боргу з 2024 року зростатимуть і за 20 років, за оцінкою Рахункової палати, збільшаться вдвічі.

При цьому визначені в угодах з кредиторами напрями спрямування кредитів (позик) є умовними, оскільки згідно з БКУ надходження загального фонду не мають цільового спрямування.

Неповне проведення видатків і надання кредитів спеціального фонду державного бюджету за бюджетними програмами, що реалізуються за рахунок коштів кредитів (позик), зумовлено ускладненнями при реалізації деяких проектів в умовах воєнного стану, затримкою з проведенням тендерних процедур і укладанням контрактів за проектами, припиненням виконання будівельних робіт, продовженням термінів реалізації проектів і спрямуванням частини кредитних коштів до загального фонду державного бюджету для проведення першочергових видатків.

Вступ

На початку 2022 року продовжувалося відновлення економіки України після піку пандемії COVID-19, але російське широкомасштабне вторгнення на територію України, у результаті якого захоплено її частину, знищено об'єкти виробничої та транспортної інфраструктури, припинено діяльність багатьох суб'єктів господарювання, порушено ланцюги постачання великої кількості товарів, заблоковано морські порти і значну частину сухопутних кордонів для експортно-імпортних операцій, значно погіршило економічні умови.

Воєнний стан призвів до скорочення доходів державного бюджету, значного збільшення видатків на оборону і соціальні потреби, дефіциту державного бюджету. Країна потребувала фінансових ресурсів для функціонування і протистояння російському агресорові.

За недостатності власних ресурсів виникла гостра потреба в залученні зовнішнього фінансування. При цьому Мінфін навіть в умовах активних воєнних дій продовжував здійснювати виплати за борговими зобов'язаннями, підтверджуючи надійність України як позичальника, для забезпечення довіри кредиторів і подальшого отримання кредитів (позик).

Внаслідок неможливості здійснювати комерційні запозичення через випуск ОЗДП на міжнародному ринку на прийнятних умовах, наповнити державний бюджет і забезпечити макрофінансову стабільність держави у 2022 році вдалося завдяки отриманій поворотній та безповоротній допомозі МФО і країн-партнерів, що стало надзвичайно важливим для нашої держави під час дії воєнного стану.

У 2022 році надійшло 1 трлн 92,9 млрд грн коштів фінансової підтримки, що становило 35,1 відс. усіх фінансових ресурсів державного бюджету у 2022 році, з них 612,2 млрд грн, або 19,7 відс., – кошти кредитів (позик), які впливають на стан державного боргу і потребують погашення й обслуговування. Найбільше у 2022 році отримано кредитних коштів від МФО (80,3 відс.), а саме МБРР, ЄБРР і Міжнародної асоціації розвитку¹, а також від ЄС² і ЄІБ³.

¹ Закон України від 03 червня 1992 року № 2402-ХІІ „Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій”, Указ Президента України від 14 липня 1992 року № 379/92 „Про членство України в Європейському банку реконструкції та розвитку”.

² Підписана 14 червня 1994 року Угода ратифікована Законом України від 10 листопада 1994 року № 237/94-ВР „Про ратифікацію Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами”.

³ Підписана 14 червня 2005 року Рамкова угода ратифікована Законом України від 07 лютого 2006 року № 3392-ІV „Про ратифікацію Рамкової угоди між Україною та Європейським інвестиційним банком”.

Співробітництво із цими організаціями сприяло доступу України до дешевих кредитних ресурсів порівняно з комерційними позиками.

При цьому отримані з внутрішніх джерел надходження до загального фонду державного бюджету в сумі 1 трлн 721,1 млрд грн (доходи без урахування грантів, кошти від внутрішніх запозичень, повернення кредитів і приватизації державного майна) повністю забезпечили видатки на заходи, пов'язані з обороноздатністю і безпекою держави (1 трлн 335,8 млрд гривень).

У 2023 році потреба в постійній міжнародній підтримці для забезпечення нагальних потреб державного бюджету, зокрема соціальних видатків, залишається. Так, у першому півріччі до державного бюджету надійшло від міжнародних партнерів кредитів (позик) на суму 595,7 млрд грн, грантів – 269,6 млрд гривень. Загалом із зовнішніх джерел отримано 39,5 відс. усіх фінансових ресурсів державного бюджету в січні – червні.

1. Аналіз нормативно-правового й організаційного забезпечення залучення і спрямування кредитів (позик) від міжнародних фінансових організацій, органів управління іноземних держав, іноземних комерційних банків, інших іноземних фінансових установ

1.1. Нормативно-правове забезпечення залучення і спрямування кредитів (позик)

Правові засади у сфері державних зовнішніх запозичень врегульовано Конституцією України, БКУ, законами України „Про міжнародні договори України”, „Про ринки капіталу та організовані товарні ринки”, про державний бюджет на відповідний рік, міжнародними договорами (угодами), меморандумами, Порядком підготовки, реалізації, проведення моніторингу та завершення реалізації проєктів економічного і соціального розвитку України⁴, Порядком відображення операцій, пов'язаних з державним та гарантованим державою боргом, при плануванні та виконанні державного бюджету⁵, Порядком казначейського обслуговування коштів, передбачених у спеціальному фонді державного бюджету для виконання бюджетних програм, спрямованих на реалізацію проєктів економічного та соціального розвитку, які підтримуються МБРР⁶, а також іншими рішеннями Уряду та Мінфіну.

КМУ затверджує середньострокову стратегію управління державним боргом⁷ і визначає основні умови здійснення державних запозичень. Мінфін затверджує програму управління державним боргом⁸ і веде реєстр проєктів економічного та соціального розвитку України, що підтримуються МФО⁹.

⁴ Постанова КМУ від 27 січня 2016 року № 70 „Про порядок підготовки, реалізації, проведення моніторингу та завершення реалізації проєктів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями”.

⁵ Наказ Мінфіну 28.01.2004 № 42 „Про затвердження Порядку відображення операцій, пов'язаних з державним та гарантованим державою боргом, при плануванні та виконанні державного бюджету”.

⁶ Постанова КМУ від 05 вересня 2007 року № 1090 „Деякі питання виконання бюджетних програм, спрямованих на реалізацію проєктів економічного та соціального розвитку, які підтримуються Міжнародним банком реконструкції та розвитку”.

⁷ Частина десята статті 16 БКУ.

⁸ Пункт 6 Порядку здійснення контролю за ризиками, пов'язаними з управлінням державним (місцевим) боргом, затвердженого постановою КМУ від 01 серпня 2012 року № 815.

⁹ Наказ Мінфіну від 08.02.2019 № 53 „Про затвердження Порядку ведення реєстру проєктів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями”.

Співпраця з МФО передбачена в стратегічних актах країни. У Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року¹⁰ одним із завдань у сфері фінансової безпеки визначено зміцнення взаємодії з МФО.

Про необхідність вжиття заходів для підвищення ефективності залучення довгострокового пільгового фінансування, у тому числі в межах програм співпраці з МФО й іншими міжнародними партнерами, і використання залучених коштів зазначено в Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022 – 2025 роки і плані заходів з її реалізації¹¹. Передбачено здійснення заходів щодо збільшення частки довгострокового пільгового фінансування у загальному обсязі державного боргу у 2022 році – до 6,5 відс., у 2023 році – до 6,7 відс., у 2024 і 2025 роках – до 7 відс., для чого Мінфіну необхідно:

удосконалити нормативно-правову базу з метою усунення перешкод у підготовці/реалізації спільних з МФО проєктів (термін виконання – IV квартал 2024 року);

розширити перелік фінансових інструментів спільних з МФО проєктів у результаті використання нових фінансових інструментів (IV квартал 2025 року);

постійно висвітлювати повну й об'єктивну інформацію щодо ініціювання, підготовки і реалізації проєктів.

Залучення довгострокового пільгового фінансування визначено однією з чотирьох основних цілей управління державним боргом на 2021 – 2024 роки¹², що передбачає поглиблення співпраці з МВФ, МБРР та ЄС у програмі імплементації структурних реформ у сферах, які є найбільш вразливими для української економіки.

У 2022 році кошти кредитів (позик) від зовнішніх кредиторів отримано відповідно до прийнятих законів України про ратифікацію угод щодо залучення кредитів, виданих розпоряджень Президента України щодо участі в переговорах з МФО і підписання меморандумів про взаєморозуміння з ЄС про отримання макрофінансових допомог, постанов КМУ щодо здійснення державних зовнішніх запозичень у 2022 році, розпоряджень КМУ щодо схвалення проєктів листів про наміри до МВФ і Меморандуму про економічну та фінансову політику, залучення кредитів (позик) тощо.

¹⁰ Затверджено Указом Президента України від 11 серпня 2021 року № 347/2021 „Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року „Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року”.

¹¹ Схвалено розпорядженням КМУ від 29 грудня 2021 року № 1805-р „Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022 – 2025 роки та плану заходів з її реалізації”.

¹² Середньострокова стратегія управління державним боргом на 2021 – 2024 роки, затверджена постановою КМУ від 09 грудня 2021 року № 1291.

В укладених Мінфіном договорах (угодах) з кожним кредитором визначено умови залучення кредитів (позик).

Державні запозичення¹³ відповідно до БКУ здійснюються в межах, визначених законом про державний бюджет, крім встановлених випадків¹⁴. Кредити (позики) від іноземних держав, іноземних фінансових установ і МФО для реалізації інвестиційних проєктів залучаються державою на підставі міжнародних договорів України та є державними зовнішніми запозиченнями. Кошти для реалізації таких інвестиційних проєктів, а також витрати на обслуговування та погашення відповідних кредитів (позик) передбачаються у законі про державний бюджет протягом усього строку дії кредитних договорів. Відповідні міжнародні договори не потребують ратифікації, якщо інше не встановлено законом. Ратифікації підлягають¹⁵ міжнародні договори, виконання яких зумовлює зміну законів України або прийняття нових, а також про одержання Україною від іноземних держав і міжнародних фінансових організацій позик, не передбачених у Державному бюджеті України.

У 2022 році розділ VI „Прикінцеві та перехідні положення” БКУ доповнено¹⁶ пунктом 3⁸ з подальшими змінами¹⁷: на період дії воєнного стану в Україні залучення грантів на бюджетну підтримку та позик від іноземних держав, іноземних фінансових установ і МФО на підставі міжнародних договорів України, а також внесення змін до відповідних укладених міжнародних договорів України здійснюється Міністром фінансів України за рішенням КМУ, зазначені міжнародні договори України можуть включати, зокрема, положення щодо відмови від суверенного імунітету України в можливих спорах щодо таких зобов'язань та не потребують ратифікації ВРУ.

Відповідно до статті 15 БКУ кошти від державних зовнішніх запозичень визначено джерелом фінансування бюджету, при цьому кредити (позики), що

¹³ Державне запозичення – операції, пов'язані з отриманням державою кредитів (позик) на умовах повернення, платності та строкості з метою фінансування державного бюджету (пункт 19 частини першої статті 2 БКУ).

¹⁴ Заміщення одного типу джерела фінансування державного бюджету іншим, здійснення правочинів з державним боргом, включаючи обмін, випуск, купівлю, викуп та продаж боргових зобов'язань і здійснення понадпланових державних запозичень із збереженням отриманих коштів на кінець поточного бюджетного періоду і спрямуванням на фінансування державного бюджету в наступному бюджетному періоді.

¹⁵ Закон України від 29 червня 2004 року № 1906-IV „Про міжнародні договори України”.

¹⁶ Закон України від 03 березня 2022 року № 2118-IX „Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану”.

¹⁷ Закон України від 14 квітня 2022 року № 2192-IX „Про внесення змін до розділу VI „Прикінцеві та перехідні положення” Бюджетного кодексу України та розділу XX „Перехідні положення” Податкового кодексу України”.

залучаються державою від іноземних держав, іноземних фінансових установ і МФО для реалізації інвестиційних проєктів, – джерелом формування спеціального фонду державного бюджету в частині фінансування. Перелік цих кредитів (позик) із зазначенням кредиторів, загальних обсягів кредитів (позик) та обсягів їх залучення у відповідному бюджетному періоді в розрізі бюджетних програм визначається в додатку до закону про державний бюджет¹⁸. Надходження за інвестиційними проєктами мають цільове спрямування на досягнення визначених результатів.

Відповідно до пункту 1 частини першої і пункту 1 частини другої розділу III „Відображення операцій, пов’язаних із борговими зобов’язаннями держави, при плануванні та виконанні державного бюджету” Порядку № 42 отримання позик на фінансування державного бюджету відображається в загальному фонді державного бюджету в частині „Фінансування”, а на фінансування проєктів розвитку та взяття державою боргових зобов’язань за позиками, що виникають у результаті визнання боргу, – у спеціальному фонді в частині „Фінансування”.

Згідно з пунктом 2 Порядку № 70, який регулює питання підготовки, реалізації, проведення моніторингу та завершення реалізації проєктів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються за рахунок фінансових ресурсів МФО (крім МВФ, які залучаються як позика чи кредит державою або під державні гарантії), розрізняють системний та інвестиційний проєкт.

Системний проєкт – проєкт, спрямований на підтримку проведення реформ в Україні, в якому позика, що надходить єдиним траншем або за результатами досягнення відповідних індикаторів, визначених договором України з МФО, використовується для фінансування державного бюджету.

До інвестиційних належать проєкти:

реалізація яких передбачається на умовах фінансової самоокупності й у якому погашення й обслуговування позики здійснюється за рахунок коштів бенефіціара або відповідального виконавця;

розвитку інституціональної спроможності державного органу та/або з використанням механізму отримання коштів позики за результатами досягнення відповідних індикаторів, визначених договором України з МФО, які використовуються для фінансування державного бюджету;

розвитку державної та/або місцевої інфраструктури;

розвитку соціальних послуг та інституціональної спроможності обласних, Київської та Севастопольської міських, районних держадміністрацій та органів місцевого самоврядування, у яких погашення і обслуговування позики

¹⁸ Пункту 10 частини першої статті 40 БКУ.

здійснюється за рахунок коштів державного або місцевого бюджету чи за рахунок коштів бенефіціара.

Встановлено, що за окремими інвестиційними проєктами кошти позик частково або повністю зараховано до загального фонду державного бюджету (більш докладно висвітлено в розділі 3.1 „Аналіз обсягів і структури залучення коштів кредитів (позик) до загального фонду державного бюджету”). При цьому в наданих договорах (угодах) з кредиторами щодо реалізації проєктів не вказано напрямів зарахування коштів: до загального чи спеціального фонду державного бюджету.

1.2. Організаційне забезпечення залучення і спрямування кредитів (позик)

Право на здійснення державних внутрішніх та зовнішніх запозичень належить державі в особі Голови Боргового агентства України або особі, яка виконує його обов'язки, за дорученням Міністра фінансів України¹⁹. Рішення про створення Боргового агентства як центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну бюджетну політику у сфері управління державним боргом та гарантованим державою боргом, прийняте ще у 2020 році²⁰.

На сьогодні Боргового агентства не створено, до початку діяльності такого органу²¹ повноваження і функції управління державним боргом і гарантованим державою боргом, у тому числі залучення кредитів (позик), здійснює Мінфін, який є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну боргову політику²², зокрема:

забезпечує формування та реалізацію державної фінансової політики у сфері співробітництва з іноземними державами, іноземними фінансовими установами і МФО;

організовує і налагоджує співробітництво з МВФ та іншими МФО;

координує роботу, пов'язану з ініціюванням, підготовкою та реалізацією проєктів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються іноземними державами, іноземними фінансовими установами і МФО, проводить моніторинг виконання зазначених проєктів, здійснює методичне забезпечення зазначеної роботи;

¹⁹ Частина перша статті 16 БКУ.

²⁰ Постанова КМУ від 12 лютого 2020 року № 127 „Про утворення Агентства з управління державним боргом України”.

²¹ Пункт 3⁵ розділу VI „Прикінцеві та перехідні положення” БКУ.

²² Постанова КМУ від 20 серпня 2014 року № 375 „Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України” (зі змінами).

проводить експертизу проектних пропозицій щодо ініціювання інвестиційних проектів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються іноземними державами, іноземними фінансовими установами і МФО, з урахуванням експертного висновку про відповідність інвестиційних проектів пріоритетам державної політики у тій чи іншій сфері, приймає рішення про доцільність підготовки відповідного проекту та визначає відповідального за його підготовку і реалізацію;

вносить КМУ пропозиції щодо доцільності залучення позики для реалізації системного проекту, розробляє стратегічні та програмні документи з питань фінансового співробітництва з МФО, зокрема забезпечує розроблення плану співробітництва України з такими організаціями на відповідний рік;

здійснює облік надходження та використання кредитних коштів, у межах своїх повноважень здійснює моніторинг їх цільового використання, контроль за проведенням розрахунків та виконанням фінансових зобов'язань за укладеними в рамках таких проектів договорами;

забезпечує організацію роботи з використання бенефіціарами коштів МФО;

забезпечує міжнародне співробітництво та реалізацію зовнішньої політики у межах повноважень, передбачених законом;

здійснює у межах повноважень, передбачених законом, разом з відповідними центральними органами виконавчої влади контроль за цільовим використанням державних коштів, передбачених для реалізації проектів, виконання програм, зокрема міжнародних.

Чинна нормативно-правова база й організаційне забезпечення загалом надавали змогу у 2022 році виконувати завдання із залучення і спрямування державних зовнішніх запозичень, зокрема кредитів (позик) від МФО, органів управління іноземних держав, іноземних комерційних банків, інших іноземних фінансових установ. Водночас ухвалене ще у лютому 2020 року КМУ рішення про створення Боргового агентства як центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну бюджетну політику у сфері управління державним боргом і гарантованим державою боргом, не виконано.

2. Планування державних зовнішніх запозичень у 2022 році

Бюджетний процес 2022 року мав деякі особливості: складався, розглядався проєкт і приймався закон про державний бюджет в мирний час, а виконання закону та внесення змін до нього здійснювалося в умовах воєнного стану.

У Бюджетній декларації на 2022 – 2024 роки, схваленій КМУ²³ і взятій до відома ВРУ²⁴, передбачалось:

продовження співпраці з МВФ та іншими міжнародними організаціями;

залучення довгострокового пільгового фінансування від іноземних держав, іноземних фінансових установ і МФО для реалізації інвестиційних проєктів економічного і соціального розвитку України як одне з пріоритетних завдань фінансового забезпечення реалізації державної політики;

здійснення фінансування за борговими зобов'язаннями (внутрішні та зовнішні запозичення без урахування погашення державного боргу) на 2022 рік у сумі 152,3 млрд грн без визначення обсягу запозичень до загального фонду;

залучення у 2022 році до спеціального фонду державного бюджету для реалізації інвестиційних проєктів від іноземних держав, фінансових установ і МФО в сумі 25,5 млрд грн;

отримання кредитів (позик) Світового банку, ЄБРР, ЄІБ, макрофінансової допомоги ЄС, кредитів МВФ (за програмою Stand-by/EFF), двосторонніх кредитів, комерційних/напівпільгових кредитів і ринкових цінних паперів від випуску ОЗДП як можливих зовнішніх джерел фінансування.

У поданому КМУ до ВРУ законопроєкті „Про Державний бюджет України на 2022 рік” (реєстраційний № 6000 від 15.09.2021) для фінансування державного бюджету:

передбачалось залучення 151,1 млрд грн державних зовнішніх запозичень, зокрема до загального фонду – 125,6 млрд грн (82,7 млрд грн від МВФ і 42,9 млрд грн – від розміщення довгострокових ОЗДП).

не передбачалось залучення коштів позик за системними й інвестиційними проєктами до загального фонду державного бюджету;

передбачалось, що середньозважена ставка для державних зовнішніх запозичень становитиме 4,5 відс., при цьому для довгострокових облігацій зовнішньої державної позики України – 7,5 відсотка.

²³ Постанова КМУ від 31 травня 2021 року № 548 „Про схвалення Бюджетної декларації на 2022 – 2024 роки”.

²⁴ Постанова ВРУ від 15 липня 2021 року № 1652-ІХ „Про Бюджетну декларацію на 2022 – 2024 роки”.

Після розгляду у ВРУ і затвердження загальні обсяги залучення коштів від державних зовнішніх запозичень, порівняно з передбаченими в законопроекті, не змінилися і встановлені в додатках до первісно затвердженого Закону, зокрема за типом боргового зобов'язання – у додатку № 2 „Фінансування Державного бюджету України на 2022 рік”, за кожним проектом до спеціального фонду та відповідними бюджетними програмами – у додатку № 8 „Перелік кредитів (позик), що залучаються державою до спеціального фонду Державного бюджету України на 2022 рік від іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних проектів”.

При цьому, порівняно із законопроектом, у загальному обсязі залучення позик до спеціального фонду, зокрема, передбачено нові надходження від Уряду Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії в сумі 207,8 млн грн на закупівлю наборів для проведення 4 мільйонів ПЛР - досліджень і зменшено на цю суму надходження від Японського агентства міжнародного співробітництва за проектом „Реконструкція споруд очистки стічних каналізаційних вод і будівництво технологічної лінії по обробці та утилізації осадів Бортницької станції аерації”.

У результаті до спеціального фонду від іноземних держав, іноземних фінансових установ і МФО для реалізації інвестиційних проектів передбачалось залучити:

- 10,0 млрд грн від ЄІБ;
- 6,7 млрд грн від МБРР;
- 3,7 млрд грн від Уряду Французької Республіки;
- 2,5 млрд грн від ЄБРР;
- 1,8 млрд грн від KfW;
- 341,6 млн грн від Японського агентства міжнародного співробітництва;
- 250,0 млн грн від Північної екологічної фінансової корпорації;
- 226,0 млн грн від Уряду Республіки Польща;
- 207,8 млн грн від Уряду Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії;
- 28,2 млн грн від Ексімбанку Угорщини.

За рахунок цих коштів передбачено видатки і надання кредитів 10 головним розпорядникам бюджетних коштів за 37 бюджетними програми для реалізації 54 інвестиційних проектів, спрямованих на:

проведення модернізації інфраструктури паливно-енергетичного комплексу, електрогенеруючих потужностей та електромереж;

покращення стану мережі автомобільних доріг загального користування державного значення, прикордонної інфраструктури, їх функціонування і розвиток;

відновлення інфраструктури та заміну і модернізацію обладнання на підприємствах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, підвищення економічної, енергетичної та екологічної ефективності таких підприємств;

покращення якості медичної допомоги і соціального захисту населення, а також подолання наслідків, спричинених пандемією COVID-19;

відновлення інфраструктури об'єктів східних регіонів України;

підвищення ефективності, якості, прозорості вищої освіти в Україні й енергоефективності будівель вищих навчальних закладів;

підвищення економічної та енергетичної ефективності громадських будівель в містах України;

розвиток міського пасажирського транспорту і транспортної інфраструктури, підвищення безпеки руху;

створення єдиної системи авіаційної безпеки та цивільного захисту, а також посилення морської безпеки й охорони морських кордонів;

підтримку малих і середніх підприємств за рахунок розширення доступу до довготермінового пільгового фінансування.

У Програмі управління державним боргом на 2022 рік, затвердженій наказом Мініфіну від 31.01.2022 № 48, державні зовнішні запозичення з урахуванням запозичень до спеціального фонду передбачено в такому ж обсязі, що і первісно затверджені у Законі, або 26,5 відс. загальної суми запозичень. При цьому передбачено, що:

співвідношення внутрішніх і зовнішніх боргових інструментів у загальній структурі державних запозичень може змінюватись у зв'язку зі зміною умов таких запозичень та/або кон'юнктури фінансового ринку з дотриманням визначеного Законом обсягу фінансування державного бюджету за борговими операціями;

показники державних запозичень можуть зазнати змін також під впливом суттєвого відтермінування отримання запланованого пільгового фінансування, негативної кон'юнктури фінансових ринків.

Після введення воєнного стану первісно затверджений у Законі обсяг державних зовнішніх запозичень відповідно до законів України „Про внесення змін до Закону України „Про Державний бюджет України на 2022 рік”²⁵ збільшено на 543,4 млрд гривень.

²⁵ Закони України від 15 березня 2022 року № 2135-IX, від 21 квітня 2022 року № 2218-IX, від 31 травня 2022 року № 2280-IX, від 09 липня 2022 року № 2385-IX, від 30 серпня 2022 року № 2549-IX і від 18 жовтня 2022 року № 2675-IX.

За рахунок додаткових зовнішніх запозичень збільшено видатки загального фонду державного бюджету на суму 474,2 млрд грн:

на національну безпеку й оборону – на 247,8 млрд грн;

для Мінфіну за бюджетною програмою 3511030 „Резервний фонд” – на 101,5 млрд грн;

на фінансове забезпечення виплати пенсій, надбавок і підвищень до пенсій, призначених за різними пенсійними програмами, та дефіциту коштів ПФУ – на 52,4 млрд грн;

на надання щомісячної адресної допомоги ВПО для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг, – на 44,9 млрд грн;

на придбання природного газу для проходження опалювального сезону 2022–2023 років – на 12,7 млрд грн;

на надання допомоги за Програмою „eПідтримка” – на 5,8 млрд грн;

на виплату деяких видів допомоги, компенсацій, грошового забезпечення й оплату послуг окремим категоріям населення – 5,8 млрд грн;

на виплату пільг і житлових субсидій громадянам на оплату житлово-комунальних послуг, придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу у грошовій формі – 3,3 млрд гривень.

При цьому інформація про можливих позичальників фінансових ресурсів до загального фонду державного бюджету не надавалась (у пояснювальних записках зазначалося лише про потребу в додаткових ресурсах).

За рахунок додаткових зовнішніх запозичень спеціального фонду в сумі 69,2 млрд грн:

збільшено видатки Міноборони за бюджетною програмою 2101150 „Розвиток, закупівля, модернізація та ремонт озброєння, військової техніки, засобів та обладнання” на 67,5 млрд грн від офіційної кредитної підтримки обороноздатності Збройних Сил України, наданої Урядом Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії для реалізації інвестиційних проєктів із закупівлі у британських постачальників двох протимінних кораблів, їх доставки й обслуговування, спільного будівництва восьми ракетних катерів, доставки та встановлення систем озброєння на наявні кораблі, спільного будівництва фрегата, а також консультаційної та технічної підтримки будівництва військово-морської інфраструктури, включаючи доставку обладнання;

передбачено видатки Мінрегіону за новою бюджетною програмою 2761620 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на відновлення об’єктів критичної інфраструктури в рамках спільного з Міжнародним банком реконструкції та розвитку проєкту „Проєкт розвитку міської інфраструктури - 2” у сумі 1,7 млрд грн для відновлення критичної інфраструктури у містах, які найбільше постраждали від російської агресії.

У результаті у спеціальному фонді державного бюджету за рахунок кредитів (позик) передбачено видатки і надання кредитів 11-м головним розпорядникам бюджетних коштів за 42-ма бюджетними програми для реалізації 56 інвестиційних проєктів на суму 94,8 млрд гривень.

Крім того, відповідно до статті 4 Закону Мініфіну дозволено на підставі рішення КМУ, погодженого з Комітетом ВРУ з питань бюджету, вносити зміни до розпису спеціального фонду державного бюджету з метою відображення очікуваних надходжень у 2022 році кредитів (позик), залучених державою від іноземних держав, іноземних фінансових установ і МФО для реалізації інвестиційних проєктів, та витрат за відповідними бюджетними програмами з коригуванням відповідних показників фінансування, видатків та кредитування, граничних обсягів дефіциту державного бюджету і державного боргу, визначених у Законі. КМУ також згідно з частиною восьмою статті 23 БКУ дозволено своїм рішенням здійснювати перерозподіл видатків бюджету і надання кредитів з бюджету між такими бюджетними програмами головних розпорядників коштів державного бюджету в межах загального обсягу залучення цих кредитів (позик), затвердженого у додатку № 8 до Закону.

Мініфін відповідно до рішень КМУ вніс зміни до розпису спеціального фонду державного бюджету в частині надання кредитів і видатків за бюджетними програмами щодо:

відображення очікуваних надходжень у 2022 році за позиками, залученими від ЄІБ²⁶, – збільшив надходження на 36,6 млрд грн;

перерозподілу²⁷ між окремими проєктами і кредиторами в межах загального обсягу запозичень, зокрема збільшив надходження від МБРР – на 1,9 млрд грн,

²⁶ Розпорядження КМУ від 19 серпня 2022 року № 724-р „Про відображення очікуваних надходжень у 2022 році за позиками, залученими Україною від Європейського інвестиційного банку”.

²⁷ Розпорядження КМУ від 15 листопада 2022 року № 1025-р „Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету і надання кредитів з державного бюджету, передбачених Державному агентству автомобільних доріг у 2022 році для реалізації інвестиційних проєктів за рахунок кредитів (позик), залучених державою від іноземних держав і міжнародних фінансових організацій”, від 06 грудня 2022 року № 1095-р „Про перерозподіл обсягів надання кредитів з державного бюджету, передбачених Міністерству енергетики на 2022 рік для реалізації спільних з міжнародними фінансовими організаціями інвестиційних проєктів” і від 20 грудня 2022 року № 1162-р „Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету і надання кредитів з державного бюджету, передбачених у 2022 році для реалізації інвестиційних проєктів за рахунок кредитів (позик), залучених державою від іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій” і постанова КМУ від 03 березня 2022 року № 182 „Деякі питання щодо фінансування поставки діагностичних наборів для визначення РНК вірусу COVID-19 для систем ПЛР”.

Уряду Республіки Польща – на 0,4 млрд грн і зменшив надходження від ЄІБ – на 0,9 млрд грн, ЄБРР – на 0,7 млрд грн і KfW – на 0,5 млрд грн;

скорочення обсягів надання кредитів за окремими проектами ЄІБ²⁸ на 20,3 млрд грн і відповідного збільшення обсягу видатків за бюджетною програмою 3511030 „Резервний фонд” для спрямування їх на здійснення Державним агентством автомобільних доріг²⁹ окремих заходів правового режиму воєнного стану.

Інформацію про зміну планових показників надходження кредитів (позик) до спеціального фонду державного бюджету на 2022 рік за кредиторами, проектами і бюджетними програмами наведено в додатку 1.

В умовах повномасштабного російського вторгнення первісно затверджені у Законі показники державних зовнішніх запозичень до державного бюджету суттєво змінилися. Так, ВРУ у 2022 році шість разів вносила зміни до Закону для залучення, перерозподілу і спрямування державних зовнішніх запозичень, насамперед на здійснення першочергових видатків загального фонду державного бюджету, зокрема для забезпечення належної державної соціальної підтримки населення.

У результаті з урахуванням внесених змін план державних зовнішніх запозичень на 2022 рік, порівняно із первісно затвердженим у Законі, збільшено на 580,0 млрд грн, або в 4,8 раза, до 731,2 млрд грн, у тому числі до загального фонду – на 474,2 млрд грн, або в 4,8 раза, до 599,8 млрд грн, спеціального – на 105,8 млрд грн, або в 5,1 раза, до 131,4 млрд гривень.

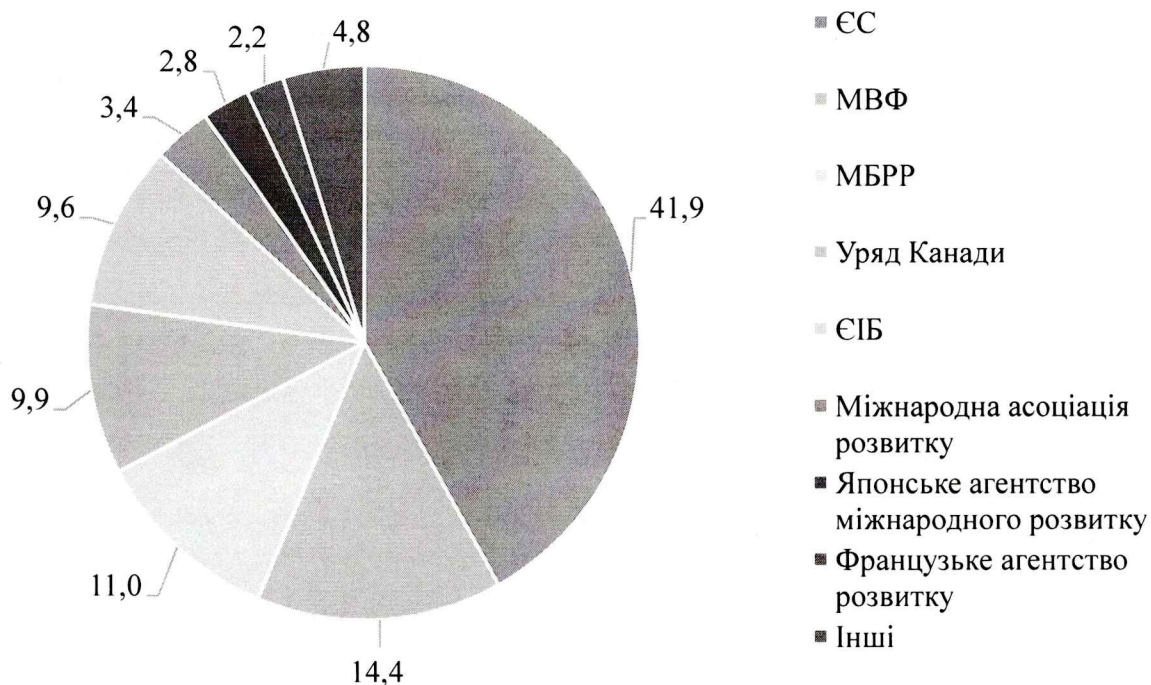
²⁸ Постанови КМУ від 27 вересня 2022 року № 1081 і від 04 листопада 2022 року № 1248 „Деякі питання фінансового забезпечення підтримки функціонування дорожнього господарства та транспортної інфраструктури в умовах воєнного стану”.

²⁹ Назва, що використовувалась у 2022 році до перейменування відповідно до постанови КМУ від 13 січня 2023 року № 29 „Деякі питання оптимізації системи центральних органів виконавчої влади”.

3. Аналіз стану залучення кредитів (позик) до державного бюджету

У 2022 році від зовнішніх кредиторів до державного бюджету отримано 612,2 млрд грн, що на 119,0 млрд грн, або 16,3 відс. менше плану. Ці надходження більші на 399,2 млрд грн, або в 2,9 раза, ніж у 2021 році. При цьому випуск ОЗДП не здійснювався.

Діаграма 1. Структура зовнішніх запозичень до державного бюджету у 2022 році за кредиторами, відс.

До загального і спеціального фондів державного бюджету зараховано кредити (позики), надані:

ЄС – 256,4 млрд грн до загального фонду;

МВФ – 88,2 млрд грн до загального фонду;

МБРР – 67,5 млрд грн: до загального фонду – 62,0 млрд грн, спеціального – 5,5 млрд грн;

Урядом Канади – 60,5 млрд грн до загального фонду;

ЄІБ – 58,7 млрд грн: до загального фонду – 21,1 млрд грн, спеціального – 37,6 млрд грн;

Міжнародною асоціацією розвитку – 20,7 млрд грн до загального фонду;

Японським агентством міжнародного співробітництва – 17,0 млрд грн: до загального фонду – 17,0 млрд грн, спеціального – 4,9 млн грн;

Французьким агентством розвитку – 13,6 млрд грн до загального фонду;

KfW – 10,0 млрд грн: до загального фонду – 9,5 млрд грн, спеціального – 0,5 млрд грн;

державою Нідерланди – 7,8 млрд грн до загального фонду;

Урядом Італійської Республіки – 7,5 млрд грн до загального фонду;

банком Credit Agricole Corporate and Investment Bank – 2,8 млрд грн до спеціального фонду;

Урядом Французької Республіки – 0,6 млрд грн до спеціального фонду;

Урядом Республіки Польща – 0,5 млрд грн до спеціального фонду;

Урядом Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії – 0,2 млрд грн до спеціального фонду;

ЄБРР – 0,2 млрд грн до спеціального фонду.

Отже, від МФО отримано 491,7 млрд грн, або 80,3 відс. зовнішніх запозичень, органів управління іноземних держав – 117,7 млрд грн, або 19,2 відс., іноземного банку – 2,8 млрд грн, або 0,5 відсотка.

При цьому реалізація системного проєкту „Додаткова позика для Другої позики на політику розвитку у сфері економічного відновлення” й інвестиційного проєкту „Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління в Україні” відбувалась зі створених Світовим банком цільових фондів багатьох донорів:

Цільового фонду багатьох донорів зі співфінансування Програми Другої позики на політику розвитку у сфері економічного відновлення для України, донорами якого стали 8 країн: США – 929 млн євро; Великобританія – 86,3 млн євро; Данія – 20 млн євро; Норвегія – 19,4 млн євро; Австрія – 10 млн євро; Латвія – 5,0 млн євро; Литва – 5 млн євро; Ісландія – 0,5 млн євро;

Цільового фонду багатьох донорів Проєкту PEACE in Ukraine, з якого отримано кошти позик за проєктом „Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління в Україні”.

Крім того, частину коштів позик забезпечено на суму 1,1 млрд євро гарантіями донорів:

Великобританії – 925,7 млн євро, Данії – 29,9 млн євро, Нідерландів – 20,3 млн євро, Литви і Латвії – по 10,0 млн євро щодо інвестиційного проєкту „Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління в Україні”;

Нідерландів (Голландська гарантія) – 79,8 млн євро і Швеції (Шведська гарантія) – 44,7 млн євро щодо системного проєкту „Додаткова позика для Другої позики на політику розвитку у сфері економічного відновлення”.

Паралельне фінансування на Проєкт PEACE in Ukraine отримано від Уряду Італії.

Надходження державних зовнішніх запозичень відображено в бюджетній звітності, наданій КМУ у складі річного звіту про виконання Закону за загальним і спеціальним фондами державного бюджету, а саме:

у підрозділі IV.1 „Фінансування за класифікацією фінансування бюджету за типом кредитора” розділу IV „Фінансування” Звіту про виконання Державного бюджету України за кодами бюджетної класифікації 301100, 302100 і 303100;

у підрозділі IV.2 „Фінансування за класифікацією фінансування бюджету за типом боргового зобов’язання” розділу IV „Фінансування” Звіту про виконання Державного бюджету України за кодами бюджетної класифікації 401201 і 401202;

в Інформації щодо кредитів (позик), що залучаються державою до спеціального фонду Державного бюджету України від іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних проєктів, при цьому банківська позика, отримана від Credit Agricole Corporate and Investment Bank, відображена як надходження від Уряду Французької Республіки.

Відповідно до наданої Мінфіном інформації про стан державного зовнішнього боргу на 31.12.2022 у розрізі кредиторів і проєктів (угод), зовнішні запозичення, отримані у 2022 році, включено до зобов’язань за державним зовнішнім боргом.

3.1. Аналіз обсягів і структури залучення коштів кредитів (позик) до загального фонду державного бюджету

До загального фонду державного бюджету зараховано кошти макрофінансової допомоги ЄС; кредитів МВФ, урядів Канади, Нідерландів, Італійської Республіки, Японського агентства міжнародного співробітництва і Французького агентства розвитку; позик за проєктами МБРР, ЄІБ, Міжнародної асоціації розвитку, KfW на загальну суму 564,2 млрд грн, або 92,2 відс. усіх зовнішніх запозичень у 2022 році. Ці надходження на 35,6 млрд грн, або 5,9 відс., менші плану на 2022 рік, але на 371,3 млрд грн, або в 2,9 раза, більші, ніж у 2021 році.

Інформацію про надходження коштів кредитів (позик) до загального фонду державного бюджету наведено в додатку 2.

Майже дві третини надходжень отримано за фіксованими ставками від 0,875 до 3,375 відс., за кредитом від Уряду Італійської Республіки проценти не нараховуються. При цьому за різними траншами макрофінансової допомоги ЄС, наданими, зокрема, за рахунок випуску облігацій, упродовж року ставки різні:

0,875 відс. – за траншами, отриманими у березні;

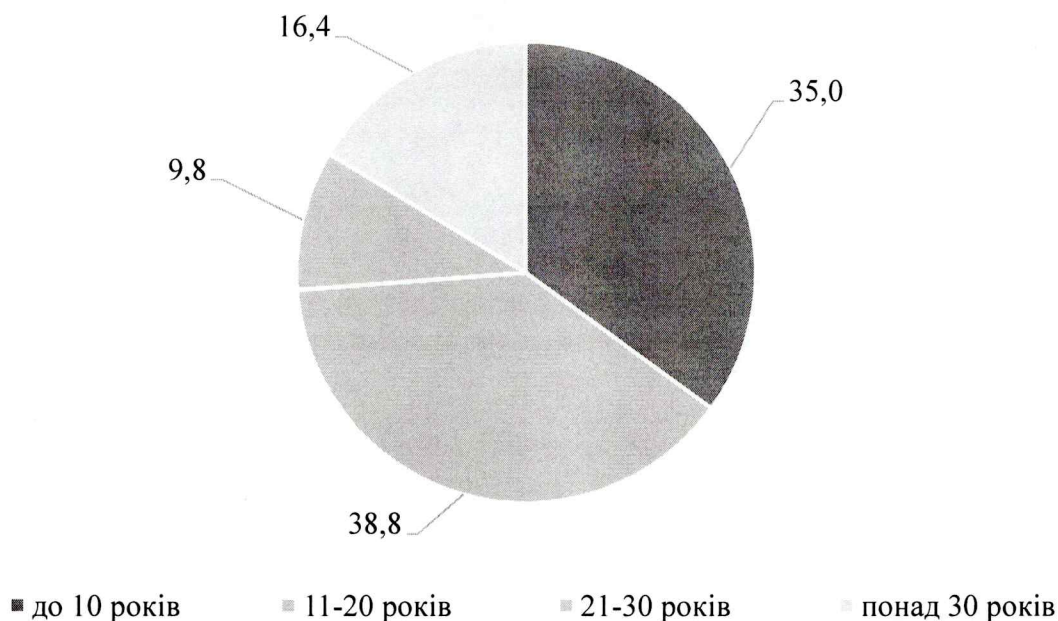
1,0 відс. – за траншем, отриманим у травні;

1,75 і 2,125 відс. – за траншами, отриманими в серпні;
 3,375 і 3,0 відс. – за траншами, отриманими в жовтні і листопаді;
 2,5 відс. – за траншем, отриманим у грудні.

Решту запозичень отримано за змінними ставками EURIBOR і SOFR, що використовуються на міжнародних ринках для кредитів у євро і доларах США відповідно, а також процентною ставкою МВФ. Загалом середньозважена дохідність за запозиченнями до загального фонду державного бюджету становила 2,3 відс. річних.

Отримані до загального фонду кредити (позики) надано на довгостроковий період, більше чверті з них – на понад 20 років, зокрема за коштами виняткової макрофінансової допомоги ЄС, кредитом Японського агентства міжнародного співробітництва на політику розвитку у сфері надзвичайного економічного відновлення, позиками на реалізацію проєктів МБРР і ЄІБ.

Діаграма 2. Структура зовнішніх запозичень до загального фонду державного бюджету у 2022 році за терміном погашення, відс.

Надходження кредитів (позик), що залучаються державою від іноземних держав, іноземних фінансових установ і МФО для реалізації інвестиційних проєктів, відповідно до пункту 1 частини третьої статті 15 БКУ є джерелом формування спеціального фонду державного бюджету в частині фінансування.

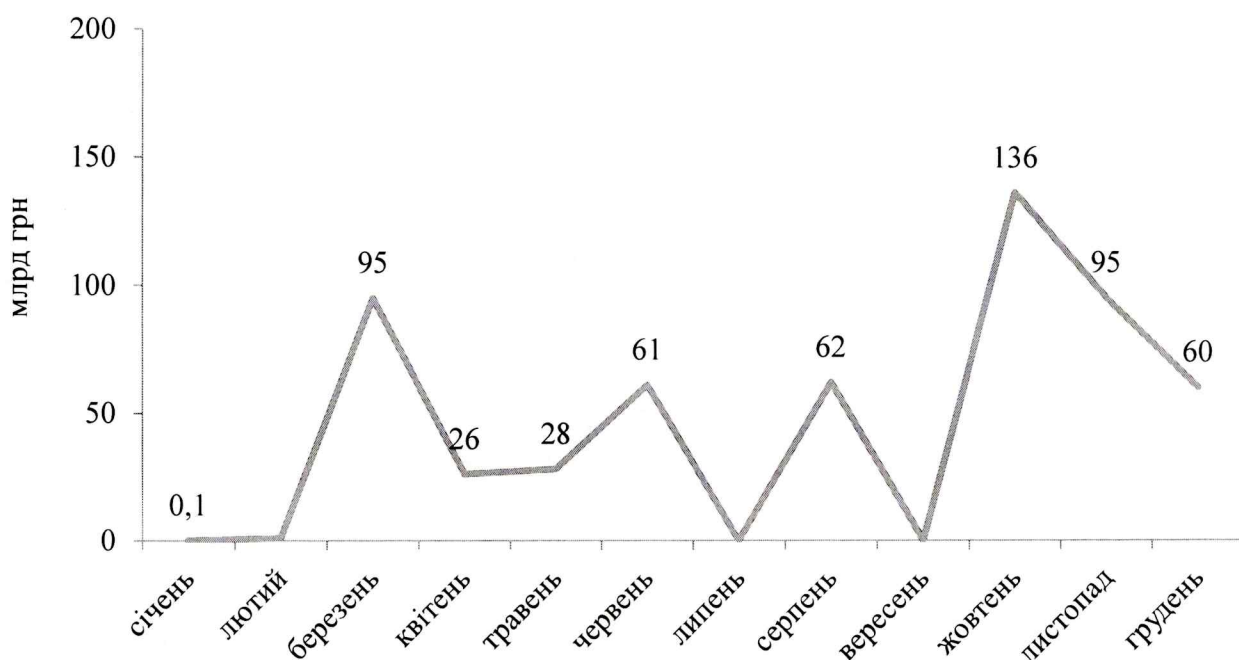
При цьому у 2022 році з ЄІБ і МБРР погоджено зміни умов фінансових угод щодо спрямування до загального фонду частини кредитних коштів для реалізації

окремих інвестиційних проєктів, що передбачались за спеціальним фондом державного бюджету.

У 2022 році до загального фонду зараховано кошти кредитів (позик) за інвестиційними проєктами на суму 88,4 млрд грн, або 15,7 відс. усіх запозичень до загального фонду.

Кошти кредитів (позик) у 2022 році від МФО і країн-партнерів до загального фонду державного бюджету надходили нерегулярно і непрогнозовано.

Діаграма 3. Надходження до загального фонду зовнішніх запозичень від МФО і країн-партнерів у 2022 році

3.2. Аналіз обсягу і структури залучення коштів кредитів (позик) до спеціального фонду державного бюджету

До спеціального фонду для реалізації інвестиційних проєктів отримано 48,0 млрд грн, що на 83,3 млрд грн, або 63,4 відс., менше плану на 2022 рік і на 27,8 млрд грн, або в 2,4 раза, більше, ніж у 2021 році. Вибірка кредитних коштів здійснювалась за 32 проєктами із 52 запланованих:

- 37,6 млрд грн – кошти ЄІБ за 9 із 20 проєктів;
- 5,6 млрд грн – кошти МБРР за 11 із 11 проєктів;
- 3,4 млрд грн – кошти Уряду Французької Республіки за 2 із 3 проєктів;
- 0,5 млрд грн – кошти KfW за 3 із 5 проєктів;
- 0,5 млрд грн – кошти Уряду Республіки Польща за 2 із 3 проєктів;

0,2 млрд грн – кошти Уряду Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії за 1 із 3 проєктів;

0,2 млрд грн – кошти ЄБРР за 3 із 4 проєктів;

4,9 млн грн – кошти Японського агентства міжнародного співробітництва за 1 із 1 проєкту.

При цьому не здійснювалась вибірка коштів Північної екологічної фінансової корпорації та Ексімбанку Угорщини унаслідок призупинення реалізації відповідних проєктів „Вища освіта України” і „Проект з розбудови прикордонної дорожньої інфраструктури на українсько-угорському державному кордоні”.

Середньозважена вартість державних зовнішніх запозичень до спеціального фонду державного бюджету становила 2,1 відс. річних.

Виконання планових показників надходження коштів кредитів (позик) до спеціального фонду за кредиторами і бюджетними програмами, спрямованими на реалізацію проєктів, наведено в додатку 3.

У 2022 році міжнародна спільнота для надання підтримки Україні використовувала різні фінансові інструменти, зокрема цільові фонди, гарантії і паралельне фінансування, що забезпечило залучення коштів позик до державного бюджету.

В умовах російського повномасштабного вторгнення на територію України і призупинення реалізації окремих інвестиційних проєктів, частину коштів, що передбачались у спеціальному фонді державного бюджету, зараховано до загального фонду. Всього кошти на реалізацію інвестиційних проєктів, зараховані до загального фонду, становили 15,7 відс. зовнішніх запозичень до цього фонду.

У наданій КМУ в складі річного звіту про виконання Закону Інформації щодо кредитів (позик), що залучаються державою до спеціального фонду Державного бюджету України від іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних проєктів, отримані кошти від Credit Agricole Corporate and Investment Bank у сумі 2,8 млрд грн відображено як надходження від Уряду Французької Республіки, що необ'єктивно висвітлює дані про виконання державного бюджету.

4. Аналіз використання коштів кредитів (позик)

4.1. Аналіз використання зарахованих до загального фонду державного бюджету у 2022 році коштів кредитів (позик)

Згідно зі статтею 13 БКУ надходження загального фонду не мають цільового спрямування.

Відповідно до кредитних угод між Україною і міжнародними партнерами кошти кредитів (позик), що зараховані до загального фонду державного бюджету, надано на фінансування державного бюджету, при цьому в окремих угодах передбачалися напрями спрямування та/або винятки щодо їх витрачання.

Так, у кредитних угодах між Україною, НБУ та ЄС і меморандумах про взаєморозуміння між Україною та ЄС метою наданих у 2022 році трьох макрофінансових допомог визначено полегшення зовнішніх фінансових обмежень, поліпшення платіжного балансу та забезпечення бюджетних потреб, підтримка макрофінансової стабільності з огляду на гострі потреби у фінансуванні, зумовлені воєнними обставинами.

Від МВФ отримано два транші кредиту з використанням Інструменту швидкого фінансування (Rapid Financing Instrument) як додаткове офіційне фінансування для закриття великих розривів у бюджетному і зовнішньому фінансуванні.

Метою реалізації інвестиційного проєкту Світового банку (МБРР і Міжнародної асоціації розвитку) „Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління в Україні” визначено підтримання інституційної та державної спроможності для надання послуг на національному і регіональному рівнях щодо виплат зарплат державним службовцям у секторах безпеки, освітнім та медичним працівникам (за винятком військовослужбовців і поліції), здійснення щомісячних пенсійних виплат, підтримання системи та програми соціальної допомоги в частині надання щомісячних допомог малозабезпеченим сім'ям, підтримки малозабезпеченим сім'ям і особам для оплати комунальних послуг, підтримки особам з обмеженими можливостями, щомісячної грошової допомоги ВПО.

Для запобігання загрозі, яку створює COVID-19, виявлення та реагування на неї, зміцнення національної системи охорони здоров'я, закупівлі вакцин і вжиття заходів, пов'язаних з вакцинацією, а також покращення результатів діяльності системи соціальної допомоги та соціальних послуг для малозабезпечених домогосподарств і забезпечення підтримки доходів домогосподарств, які постраждали від економічного впливу пандемії COVID-19, МБРР надано кошти для реалізації інвестиційних проєктів „Друге додаткове фінансування проєкту „Екстрене реагування на COVID-19 та вакцинація в Україні” і „Друге додаткове

фінансування, спрямоване на подолання наслідків пандемії COVID-19, для проекту „Модернізація системи соціальної підтримки населення України”.

Цілями реалізації системного проекту „Програма „Прискорення приватних інвестицій у сільське господарство” є пом’якшення окремих обмежень участі приватного сектору, зокрема малих і середніх підприємств, за такими напрямками: підвищення ефективності й адресності державної підтримки у сільськогосподарському секторі, покращення функціонування ринків земель сільськогосподарського призначення, покращення доступу цих господарств до ринків експорту. Для надання позики використовується фінансовий продукт „Програма кредитування з прив’язкою до результатів (PforR)”, який ґрунтується на конкретних показниках, пов’язаних з виплатами (DLI), після досягнення яких кошти позики надходять до загального фонду. У 2022 році внесено зміни до угоди про позику, які передбачали спрямування коштів проекту до загального фонду державного бюджету для його фінансування без визначення показників, пов’язаних з освоєнням коштів, що ускладнює відображення у фінансовій звітності таких коштів³⁰.

Для фінансування першочергових витрат державного бюджету отримано кредити від Уряду Канади. У кредитних договорах передбачено, що надходження від кредиту є фінансуванням загального фонду державного бюджету в розумінні закону про бюджет та БКУ, при цьому позичальник повинен забезпечити, щоб жодні надходження кредиту не використовувалися прямо або опосередковано для фінансування придбання або діяльності, яка є або може бути пов’язана з військовим обладнанням, торгівлею зброєю та/або такими супутніми послугами, як військова підготовка або цивільна оборона.

У результаті погоджених з кредиторами змін умов фінансових угод щодо спрямування частини кредитних коштів для реалізації інвестиційних проектів, що передбачались за спеціальним фондом державного бюджету, до загального фонду зараховано 27,5 млрд грн, у тому числі за проектами:

„Основний кредит для аграрної галузі – Україна” – 12,6 млрд грн;

„Основний кредит для малих та середніх підприємств та компаній з середнім рівнем капіталізації” – 8,5 млрд грн;

„Удосконалення вищої освіти в Україні заради результатів” – 3,5 млрд грн;

„Східна Україна: возз’єднання, відновлення та відродження (Проект 3В)” – 2,9 млрд гривень.

³⁰ Звіт про результати фінансового аудиту проекту „Програма „Прискорення приватних інвестицій у сільське господарство”, затверджений рішенням Рахункової палати від 23.05.2023 № 11-1.

Визначені в угодах про залучення кредитів (позик) напрями їх спрямування є умовними, оскільки відповідно до чинного законодавства проведення видатків із загального фонду здійснюється за рахунок всіх надходжень до цього фонду згідно з розписом асигнувань.

У 2022 році із загального фонду державного бюджету проведено видатків, зокрема, на:

- соціальний захист та соціальне забезпечення – 425 млрд грн, із них:

фінансове забезпечення виплати пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за пенсійними програмами, та дефіциту коштів ПФУ – 232,9 млрд грн;

виплата деяких видів допомог, компенсацій, грошового забезпечення та оплата послуг окремим категоріям населення – 63,5 млрд грн;

надання щомісячної адресної допомоги ВПО для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг, – 53,5 млрд грн;

виплата пільг і житлових субсидій громадянам на оплату житлово-комунальних послуг, придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу у грошовій формі – 33,7 млрд грн;

надання допомоги за Програмою „єПідтримка” – 32,1 млрд грн;

- оплату праці працівників державних установ, освіти, охорони здоров'я, соціального захисту населення – 281,7 млрд грн, із них на оплату праці:

за рахунок програми медичних гарантій – 115,6 млрд грн;

педагогічних працівників – 96,7 млрд грн;

- охорону здоров'я – 48,3 млрд грн, із них на реалізацію програми державних гарантій медичного обслуговування населення (без оплати праці) – 30,7 млрд гривень.

4.2. Аналіз використання зарахованих до спеціального фонду державного бюджету у 2022 році коштів кредитів (позик)

У 2022 році здійснено видатки і надано кредити на реалізацію інвестиційних проєктів за 26 бюджетними програмами на суму 11,9 млрд грн, що на 104,6 млрд грн, або 89,8 відс., менше плану (додаток 3).

Діаграма 4. Напрями спрямування у 2022 році коштів кредитів (позик), отриманих до спеціального фонду, відс.

Громадський порядок, безпека й оборона

У 2022 році за цим напрямом планувалось реалізувати чотири проекти на загальну суму 71,1 млрд грн, відповідальними виконавцями яких визначено МВС (за трьома проектами) і Міноборони (за одним проектом).

За двома проектами „Створення єдиної системи авіаційної безпеки та цивільного захисту в Україні” і „Державний інвестиційний проект закупівлі 20 катерів морської безпеки та охорони морських кордонів України”, що реалізовувались МВС, здійснено видатки у сумі 3,4 млрд грн, або 97,3 відс. плану. Відповідно до інформації, розміщеної на офіційному вебсайті Мінфіну, за цими проектами придбано 11 гелікоптерів, виготовлено 20 катерів морської безпеки й охорони морських кордонів, проведено 22 навчальні курси для екіпажу і технічного персоналу згідно з контрактом. За іншими проектами видатки не проводилися.

Транспорт

У 2022 році за цим напрямом планувалось реалізувати чотирнадцять проектів на загальну суму 17,7 млрд грн, відповідальними виконавцями яких визначено Мінінфраструктури, Укравтодор, Мінфін та Мінреінтеграції.

Найбільше проведено видатків та надано кредитів за 6-ма проектами: „Проект розвитку дорожньої галузі”, „Східна Україна: возз'єднання, відновлення та відродження (Проект 3В)”, „Розвиток транс'європейської транспортної мережі”, „Європейські дороги України II (Проект покращення транспортно-експлуатаційного стану автомобільних доріг на підходах до м. Києва)”, „Транспортний зв'язок в Україні - Фаза I”, „Проект з будівництва, реконструкції та

капітального ремонту автомобільних доріг західного регіону, для подальшого якісного поєднання їх з автомобільними дорогами Республіки Польща”, що реалізовувались Укравтодором, у сумі 1,8 млрд грн, або 35,8 відс. плану.

Не проводилися видатки та надання кредитів Мінінфраструктури за проектами „Міський громадський транспорт України II”, „Проект модернізації української залізниці” та „Підвищення безпеки автомобільних доріг в містах України”, Укравтодором – „Відбудова пріоритетних інфраструктурних об’єктів (мостів)”, Мінфіном – „Подовження третьої лінії метрополітену у м. Харкові”.

Охорона здоров’я та надання соціальної допомоги

У 2022 році за цим напрямом планувалось реалізувати шість проектів на загальну суму 2,3 млрд грн, відповідальними виконавцями яких визначено Мінсоцполітики та МОЗ.

Мінсоцполітики за проектом „Модернізація системи соціальної підтримки населення України” здійснено видатки у сумі 173,1 млн грн, або 43,3 відс. плану. Відповідно до інформації, розміщеної на офіційному вебсайті Мінфіну, за проектом в Єдиній інформаційній системі соціальної сфери створено 9 загальних і одну прикладну підсистему; реалізовано окремих функціонал 4 прикладних підсистем; сформовано довідки щодо наявної інформації про осіб з інвалідністю; розпочато експлуатацію Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг у пілотних регіонах (Вінницька, Полтавська, Дніпропетровська та Київська області); здійснено контроль за правильністю надання соціальних виплат і моніторинг надання соціальних послуг. При цьому Мінфіном запропоновано Мінсоцполітики провести консультації із Світовим банком щодо прискорення реструктуризації зазначеного проекту.

МОЗ на реалізацію проектів „Додаткове фінансування Проекту „Поліпшення охорони здоров’я на службі у людей”, „Екстрене реагування на COVID-19 та вакцинація в Україні”, „Додаткове фінансування Проекту „Екстрене реагування на COVID-19 та вакцинація в Україні”, „Поліпшення охорони здоров’я на службі у людей” і „Проект із закупівлі наборів для проведення 4 мільйонів ПЛР досліджень” здійснено видатки у сумі 1,5 млрд грн, що на 81,5 відс. плану.

Відповідно до інформації, розміщеної на офіційному вебсайті Мінфіну, за проектами, зокрема, завершено реалізацію заходів обласних субпроектів (Волинська, Дніпропетровська, Закарпатська, Запорізька, Львівська, Полтавська і Рівненська області); закуплено 200 систем лікування раннегативним тиском з витратними матеріалами для надання екстреної медичної допомоги, три набори для секвенування вірусу SARS-CoV-2, обладнання та реагенти для секвенування, 2 млн антиген-тестів для експрес-діагностики COVID-19, пересувні/мобільні установки для рентгенографії, ультразвукових досліджень, монітори пацієнтів та інші типи обладнання і матеріалів, а також системи внутрішньокісткового доступу для

інфузійної і медикаментозної терапії в екстрених ситуаціях; розпочато процедуру закупівлі сучасних ангіографічних систем для нейрохірургічних втручань; запроваджено розвиток інформаційних систем охорони здоров'я, зокрема розроблено окремі модулі донорства крові/система «Кров та цілий ряд інших заходів»; проведено закупівлю холодильного обладнання для забезпечення вимог „холодового ланцюга”; впроваджено цифровий онлайн-інструмент Inventory and Gap Analysis для картування точок вакцинації та обладнання для забезпечення „холодового ланцюга”; започатковано підготовку та розповсюдження щотижневих дайджестів новин „COVID-19. Цифри і факти”, які оприлюднюються на вебсайті Центру громадського здоров'я МОЗ.

Враховуючи високу соціальну значущість проєкту „Екстрене реагування на COVID-19 та вакцинація в Україні” та з метою раціонального використання коштів позики, на час воєнного стану і в післявоєнний період відновлення України термін закриття проєктів „Екстрене реагування на COVID-19 та вакцинація в Україні” та „Додаткове фінансування проєкту „Екстрене реагування на COVID-19 та вакцинація в Україні” продовжено до 30.09.2024.

Постачання електроенергії

У 2022 році за цим напрямом планувалось реалізувати сім проєктів на загальну суму 4,1 млрд грн: „Реабілітація гідроелектростанцій”, „Будівництво високовольтної повітряної лінії 750 кВ Рівненська АЕС - Київська”, „Другий проєкт з передачі електроенергії”, „Будівництво повітряної лінії 750 кВ Запорізька АЕС - Каховська”, „Будівництво повітряної лінії 750 кВ Запорізька - Каховська”, „Підвищення ефективності передачі електроенергії (модернізація підстанцій)”, „Реконструкція трансформаторних підстанцій східної частини України”, відповідальним виконавцем яких визначено Міненерго.

Здійснено видатки і надано кредити за цими проєктами в сумі 1,7 млрд грн, або 42,5 відс. плану.

Відповідно до інформації, оприлюдненої на офіційному вебсайті Мінфіну, за цими проєктами, зокрема, виконано 13 контрактів з надання консультаційних послуг, забезпечено інформаційну підтримку Міненерго і вітчизняного енергетичного сектору та населення України, міжнародних агентств та донорів; завершено реконструкцію та введено в експлуатацію ВРП 330 кВ на ПС 330 кВ „Криворізька”, здійснено коригування наявної тендерної документації для проведення повторних торгів на реконструкцію крила 150 кВ для завершення реконструкції підстанції ПС 330 кВ „Криворізька”; здійснено постачання обладнання та виконання будівельно-монтажних робіт на об'єктах за контрактами „Реконструкція ПС 330 кВ „Харківська” та ПС 330 кВ „Залютине” та „Реконструкція ПС 750 кВ „Запорізька”, виконано проєктні роботи за контрактом „Реконструкція ПС 750 кВ „Дніпровська” й отримано дозвіл на проведення будівельних робіт; продовжено реалізацію контракту з реконструкції ПС 330 кВ

„Броварська”; розпочато процедуру підготовки до введення в експлуатацію ремонтно-експлуатаційного пункту в смт Горностаївка; завершено роботи з бетонування 7-ми ділянок дороги за контрактом „Будівництво ПС 330/110/35 кВ „Західна” із заходами ПЛ 330 кВ”, виконано будівельно-монтажні роботи в межах матеріально-технічної бази/ресурсів та логістики.

НЕК „Укренерго” надіслало 30.12.2022 кредитору офіційний запит щодо розгляду можливості продовження терміну реалізації проєкту „Підвищення ефективності передачі електроенергії (модернізація підстанцій)” до 30.06.2024 і включення до складу цього проєкту додаткового обсягу коштів на закупівлю обладнання, необхідного для проведення відновлювальних робіт на об’єктах компанії, пошкоджених у зв’язку з російськими обстрілами об’єктів енергетичної інфраструктури.

З метою активізації реалізації проєктів з постачання електроенергії та газу Мінфіном надано пропозиції Міненерго щодо вирішення проблемних питань: здійснення оцінки масштабу руйнувань і пошкоджень підстанцій, спричинених ракетними обстрілами, для прийняття подальших рішень щодо продовження контрактів; внесення змін до договорів; коригування тендерної документації для проведення повторних торгів; залучення частини коштів кредитів для фінансового забезпечення першочергових видатків державного бюджету.

Водопостачання, каналізація

У 2022 році за цим напрямом планувалось реалізувати вісім проєктів на загальну суму 8,0 млрд грн, відповідальними виконавцями яких визначено Мінрегіон (за шістьма проєктами) і Мінреінтеграції (за двома проєктами).

Мінрегіоном за проєктами „Програма розвитку муніципальної інфраструктури України”, „Проєкт розвитку міської інфраструктури - 2”, „Підвищення енергоефективності в секторі централізованого теплопостачання України”, „Розвиток системи водопостачання та водовідведення в місті Миколаїв”, „Проєкт муніципального водного господарства м. Чернівці, стадія І” здійснено видатків та надано кредитів на суму 1,5 млрд грн, або 18,3 відс. плану.

Видатки і надання кредитів не здійснювалися:

Мінреінтеграції за проєктами „Проєкт з постачання питної води у м. Маріуполі” та „Проєкт покращення постачання питної води в Луганській області”;

Мінрегіоном за проєктом „Проєкт з покращення водопостачання у місті Києві”.

Реалізацію проєкту „Проєкт з постачання питної води у м. Маріуполі” призупинено на етапі розроблення техніко-економічного обґрунтування через воєнні дії, залишаються несплаченими рахунки компаній „BETEN Ingénierie” і „EGIS EAU” на суму 21,8 млн грн (0,5 млн євро), останньою датою погашення основної суми визначено 31.07.2055.

Будівництво

У 2022 році за цим напрямом планувалось реалізувати чотири проекти на загальну суму 9,4 млрд грн, відповідальним виконавцем яких визначено Мінрегіон.

На реалізацію проекту „Надзвичайна кредитна програма для відновлення України” Мінрегіону передбачалися видатки за бюджетними програмами 2761600 „Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проектів в рамках Надзвичайної кредитної програми для відновлення України” і 2751630 „Реалізація надзвичайної кредитної програми для відновлення України”, але видатки здійснено лише за бюджетною програмою 2761600 на суму 222,2 млн грн, або 2,4 відс. плану.

За проектами „Енергоефективність у громадах”, „Енергоефективність громадських будівель в Україні” і „Програма з відновлення України” видатки і надання кредитів не здійснювалися.

Освіта

У 2022 році за цим напрямом планувалось реалізувати три проекти на загальну суму 2,3 млрд грн, відповідальним виконавцем яких визначено МОН.

За проектами „Вища освіта України” й „Удосконалення вищої освіти в Україні заради результатів” здійснено видатки на суму 25,3 млн грн, або 1,1 відс. плану.

Видатки не здійснювалися за проектом „Створення Центрів професійної досконалості”.

В умовах повномасштабної збройної російської агресії проти України у 2022 році кошти, отримані від іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій, що залучаються державою до спеціального фонду державного бюджету, спрямовувалися насамперед на реалізацію інвестиційних проектів за такими напрямками: громадський порядок, безпека; транспорт; охорона здоров'я та надання соціальної допомоги; постачання електроенергії; водопостачання і каналізація.

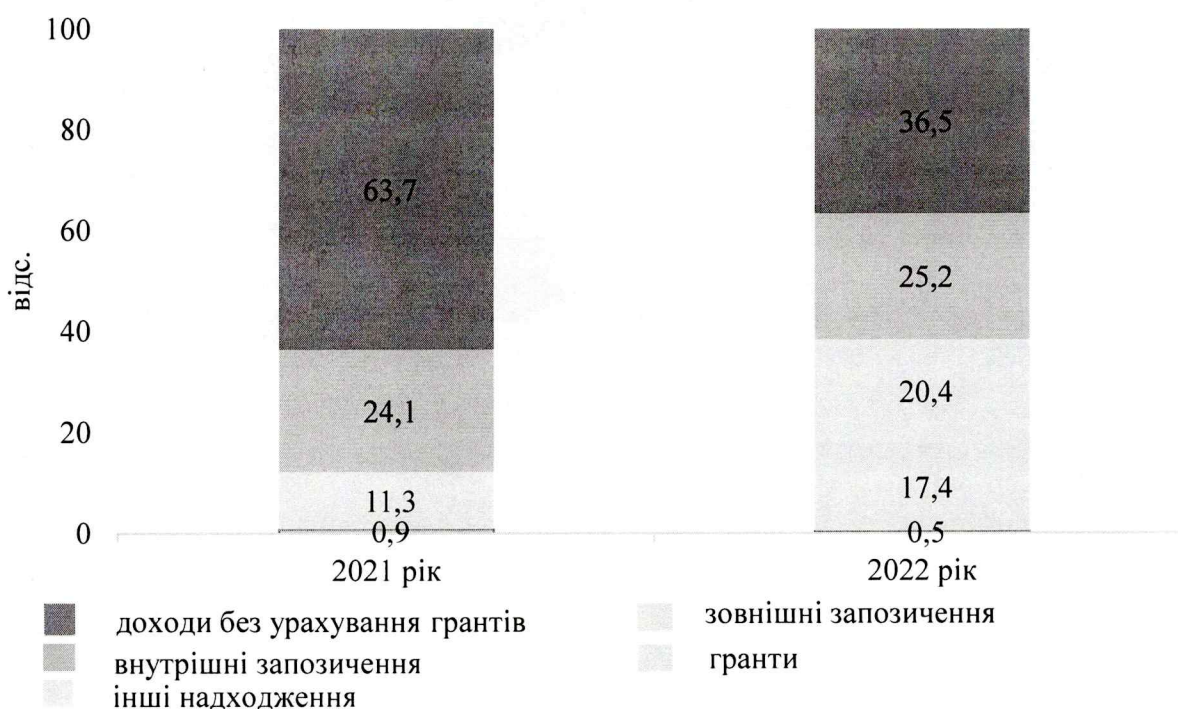
Непроведення видатків і ненадання кредитів спеціального фонду державного бюджету за бюджетними програмами, що реалізуються за рахунок коштів, отриманих від іноземних держав, іноземних фінансових установ та міжнародних фінансових організацій, спричинено проблемами з реалізацією деяких проектів в умовах воєнного стану, затримкою з проведенням тендерних процедур і укладанням контрактів за проектами, припиненням виконання будівельних робіт, продовженням термінів реалізації проектів і спрямуванням частини кредитних коштів до загального фонду державного бюджету для проведення першочергових видатків.

5. Аналіз структури надходжень державного бюджету і показників боргового навантаження

5.1. Аналіз структури надходжень державного бюджету

У 2022 році, порівняно з 2021 роком, надходження державного бюджету³¹ збільшились на 60,5 відс., зокрема загального фонду – на 62,6 відсотка. Обсяг отриманих до загального фонду державних запозичень зріс у 2,1 раза, у тому числі зовнішніх – у 2,9 раза, внутрішніх – на 70,0 відсотка. У результаті значно змінилась структура надходжень загального фонду³² державного бюджету.

Діаграма 5. Структура надходжень загального фонду державного бюджету у 2021 і 2022 роках

При зменшенні частки надходжень із внутрішніх джерел (доходи без урахування грантів, внутрішні запозичення, кошти від повернення кредитів і приватизації державного майна) з 88,6 до 62,2 відс., частка надходжень із

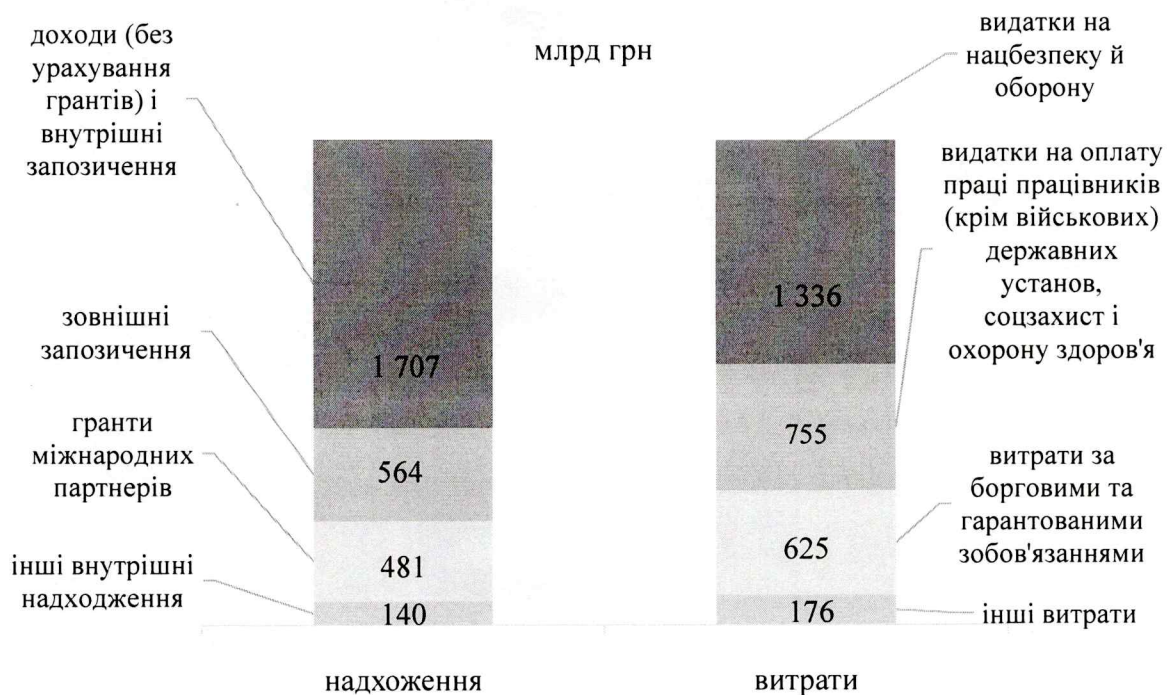
³¹ Відповідно до пункту 37 частини першої статті 2 БКУ надходження бюджету – доходи бюджету, повернення кредитів до бюджету, кошти від державних (місцевих) запозичень, кошти від приватизації державного майна (щодо державного бюджету), повернення бюджетних коштів з депозитів, надходження внаслідок продажу/пред'явлення цінних паперів.

³² За рахунок надходжень загального фонду здійснюються витрати бюджету, крім тих, що мають цільове спрямування за рахунок конкретно визначених надходжень спеціального фонду бюджету (у тому числі власних надходжень бюджетних установ).

зовнішніх джерел (кредити (позики) та гранти від МФО і міжнародних партнерів) збільшилась в 3,3 раза з (11,4 до 37,8 відс.), зокрема зовнішніх запозичень – з 11,3 до 20,4 відсотка.

У 2022 році надходження до загального фонду державного бюджету, отримані з внутрішніх джерел, перевищували видатки на національну безпеку й оборону. Отримання значних за обсягом надходжень із зовнішніх джерел дало змогу забезпечити здійснення насамперед витрат на виплату заробітної плати працівникам (крім військових) державних установ, соціальний захист і охорону здоров'я.

Діаграма 6. Структура надходжень і витрат загального фонду державного бюджету у 2022 році

Аналізом структури надходжень і витрат загального фонду державного бюджету встановлено, що надходження у 2022 році з внутрішніх джерел повною мірою забезпечували потреби у видатках на національну безпеку й оборону без спрямування зовнішніх запозичень і грантів, отриманих від МФО і країн-партнерів.

5.2. Аналіз показників боргового навантаження

У 2022 році державний бюджет став „бюджетом воюючої країни”. Підтримка обороноздатності та воєнного потенціалу стала першочерговим завданням країни. Не менш важливим було і забезпечення соціальної і гуманітарної підтримки населення та бізнесу. Це потребувало значних фінансових ресурсів.

У результаті дефіцит державного бюджету став найбільшим як за обсягом – 914,9 млрд грн, так і щодо ВВП – 17,6 відс., без урахування наданих міжнародними партнерами грантів становив би 1 трлн 395,5 млрд грн, або 26,9 відс. ВВП.

Забезпечити стабільність державних фінансів у таких умовах можна було тільки завдяки міжнародній підтримці, зокрема наданій як кредити (позики).

Отримання кредитів (позик), що в 13,1 раза перевищили витрати на погашення зобов'язань за державним зовнішнім боргом, спричинило збільшення у 2022 році державного зовнішнього боргу на 565,6 млрд грн (у 2021 році – на 115,4 млрд гривень).

З урахуванням девальвації гривні до іноземних валют, державний зовнішній борг зріс на 1 трлн 25,3 млрд грн і становив 44,8 відс. ВВП (у 2021 році – 23,9 відс. ВВП), загальний обсяг державного і гарантованого державою боргу збільшився на 1 трлн 400,8 млрд грн – до 4 трлн 72,8 млрд грн, або 78,5 відс. ВВП (у 2021 році – 49,0 відс. ВВП).

Більше чверті (26,3 відс.) зобов'язань за державним зовнішнім боргом на 31.12.2022 становили зобов'язання за отриманими у 2022 році надходженнями кредитів (позик) (у 2021 році – 16,4 відсотка).

Внаслідок значних запозичень у 2022 році, обсяги платежів за державним зовнішнім боргом з 2024 року зростатимуть (зменшення витрат у 2023 році пов'язане з призупиненням їх виплат відповідно до укладених угод). За 20 років ці платежі, за оцінкою Рахункової палати, зростуть удвічі, зокрема видатки на обслуговування державного зовнішнього боргу – у 2,5 раза.

Діаграма 7. Зміни обсягів прогнозних платежів за державними зовнішнім боргом унаслідок здійснених у 2022 році зовнішніх запозичень

Боргові зобов'язання за зовнішніми запозиченнями, номінованими в іноземних валютах, чутливі до валютних коливань, що у разі девальвації гривні до іноземних валют ще збільшить витрати бюджету на їх погашення й обслуговування.

У результаті надходження у 2022 році 612,2 млрд грн до державного бюджету кредитів (позик) від МФО і міжнародних партнерів забезпечено здійснення першочергових витрат, не пов'язаних з національною безпекою і обороною.

У 2022 році внаслідок надходжень кредитів (позик) від МФО і міжнародних партнерів, порівняно з 2021 роком, збільшились:

частка зовнішніх запозичень у надходженнях загального фонду державного бюджету;

обсяг державного зовнішнього боргу;

прогнозний обсяг витрат на погашення й обслуговування державного зовнішнього боргу.

6. Оцінка здійснення Міністерством фінансів України моніторингу проєктів соціального й економічного розвитку України, які реалізуються із залученням коштів міжнародних фінансових організацій, а також обліку використання кредитних коштів

На виконання пункту 5 Порядку 70 Мінфін веде реєстр проєктів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються МФО. При цьому наданий Мінфіном Витяг із реєстру проєктів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями, щодо проєктів, які реалізовувались у 2022 році, не містить інформації про два системні проєкти: „Додаткова позика для другої позики на політику розвитку у сфері економічного відновлення” і „Прискорення інвестицій у сільське господарство України”, за якими від МБРР надійшло 15,3 млрд гривень.

Ведення реєстру за проєктами іноземних держав та іноземних фінансових установ не передбачено. У 2022 році за проєктами іноземних держав та іноземних фінансових установ надійшло 41,8 млрд грн:

„Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління в Україні” (кредитор – Міжнародна асоціація розвитку) – 20,7 млрд грн;

„Кредит на політику розвитку у сфері надзвичайного економічного відновлення” (кредитор – Японське агентство міжнародного співробітництва) – 17,0 млрд грн;

„Створення єдиної системи авіаційної безпеки та цивільного захисту в Україні” (кредитор – Уряд Французької Республіки) – 2,3 млрд грн;

„Державний інвестиційний проєкт закупівлі 20 катерів морської безпеки та охорони морських кордонів України” (кредитор – Уряд Французької Республіки) – 1,1 млрд грн;

„Проєкт з будівництва, реконструкції та капітального ремонту автомобільних доріг західного регіону, для подальшого якісного поєднання їх з автомобільними дорогами Республіки Польща” (кредитор – Уряд Республіки Польща) – 473,2 млн грн;

„Проєкт із закупівлі наборів для проведення 4 мільйонів ПЛР досліджень” (кредитор – Уряд Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії) – 231,4 млн грн;

„Проєкт з розбудови прикордонної дорожньої інфраструктури та облаштування пунктів пропуску українсько-польського кордону” (кредитор – Уряд Республіки Польща) – 7,1 млн грн;

„Реконструкція споруд очистки стічних каналізаційних вод і будівництво технологічної лінії по обробці та утилізації осадів Бортницької станції аерації” (кредитор – Японське агентство міжнародного співробітництва) – 4,9 млн гривень.

Вибірковим аналізом встановлено, що Мінфін порушив терміни подання інформації, передбачені у пункті 45 Порядку 70. Зокрема, інформацію за півріччя і рік надіслано КМУ й Офісу Президента України 9 серпня 2022 року і 10 лютого 2023 року, тоді як таку інформацію необхідно подавати щопівроку до 30 числа наступного місяця, щороку до 30 січня.

Крім того, Мінфіном надіслано КМУ й Офісу Президента України звіти про виконання планів підготовки інвестиційних проєктів і про виконання планів реалізації інвестиційних проєктів, при цьому Порядком 70 передбачено подання одного звіту про виконання планів підготовки та реалізації інвестиційних проєктів.

Аналізом звітів про виконання планів підготовки інвестиційних проєктів і про виконання планів реалізації інвестиційних проєктів за 2022 рік встановлено: в окремих випадках Мінфін не надав пропозицій щодо вирішення проблемних питань за наявності невиконаних або виконаних частково заходів, що є порушенням вимог пункту 45 Порядку 70, зокрема, за проєктами:

„Підвищення ефективності передачі електроенергії (Модернізація підстанцій) II” – щодо 6 із запланованих 7 заходів;

„Поліпшення охорони здоров'я на службі у людей” – щодо 2 із запланованих 54 заходів;

„Додаткове фінансування проєкту „Поліпшення охорони здоров'я на службі у людей” – щодо 4 із запланованих 88 заходів;

„Доступ до довготермінового фінансування” – щодо 2 із запланованих 4 заходів;

„Програма з відновлення України” – щодо 3 із 6 запланованих заходів;

„Основний кредит для аграрної галузі - Україна” – щодо 2 із запланованих 4-х заходів;

„Основний кредит для малих та середніх підприємств та компаній з середнім рівнем капіталізації” – щодо 3 із запланованих 4-х заходів.

Згідно з частиною другою статті 8 БКУ центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної фінансової і бюджетної політики, затверджує бюджетну класифікацію, зміни до неї та інформує про це ВРУ. Відповідно до структури кодування програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету, затвердженої наказом Мінфіну від 14.01.2011 № 11 „Про бюджетну класифікацію”, для відстеження усіх бюджетних програм, спрямованих на реалізацію інвестиційних програм (проєктів), що реалізуються за рахунок коштів МФО, п'ятим знаком коду таких програм визначається цифра „6”.

Водночас у Законі передбачено видатки і надання кредитів на реалізацію проєктів за рахунок коштів Уряду Французької Республіки й Уряду Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії за чотирма бюджетними програмами, п'ятим знаком коду яких вказано не цифру „6”, а саме:

МВС – 1001220 „Створення єдиної авіаційної системи безпеки та цивільного захисту”;

МВС – 1002150 „Створення системи охорони морських кордонів”;

Міноборони – 2101150 „Розвиток, закупівля, модернізація та ремонт озброєння, військової техніки, засобів та обладнання”;

МОЗ – 2301400 „Забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру”.

При цьому коди інших бюджетних програм, спрямованих на реалізацію проєктів за рахунок коштів цих кредиторів, відповідають структурі кодування програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету.

Реєстр проєктів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються МФО, ведення якого відповідно до пункту 5 Порядку 70 забезпечує Мінфін, не містить інформації про два системні проєкти, за якими від МБРР надійшло 15,3 млрд гривень. Створення реєстру інвестиційних проєктів, що реалізуються за рахунок кредитів (позик) від іноземних держав, іноземних фінансових установ, за якими у 2022 році отримано 41,8 млрд грн, не передбачено.

У державному бюджеті передбачено видатки і надання кредитів на реалізацію інвестиційних проєктів за бюджетними програмами, коди програмної класифікації яких не відповідають структурі кодування програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету, затвердженої наказом Мінфіну від 14.01.2011 № 11. Це ускладнює відстеження всіх бюджетних програм, спрямованих на реалізацію інвестиційних проєктів за рахунок залучених коштів кредитів (позик).

Пропозиції

Кабінетові Міністрів України доручити Міністерству фінансів України розробити і внести на розгляд Кабінету Міністрів України проєкт порядку підготовки, реалізації, проведення моніторингу та завершення реалізації проєктів, що підтримуються іноземними державами й іноземними фінансовими установами;

Міністерству фінансів України:

забезпечити ведення реєстру, який включатиме всі проєкти, що реалізуються із залученням кредитів (позик) від МФО;

визначити коди програмної класифікації на реалізацію інвестиційних програм (проєктів) за бюджетними програмами у проєкті закону про державний бюджет на 2024 рік відповідно до структури кодування програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету, затвердженої наказом від 14.01.2011 № 11;

у тексті наказу від 14.01.2011 № 11 „Про бюджетну класифікацію” слова „інвестиційні програми (проєкти), що реалізуються за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій” у всіх відмінках замінити словами „інвестиційні проєкти, що реалізуються за рахунок коштів іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій” для приведення у відповідність із БКУ;

розглянути можливість здійснення внутрішнього аналітичного обліку за використанням коштів, отриманих до загального фонду від зовнішніх запозичень.

Т. в. п. Голови Рахункової палати

Андрій МАЙСНЕР

Список скорочень

БКУ	Бюджетний кодекс України від 08 липня 2010 року № 2456-VI (зі змінами)
ВВП	валовий внутрішній продукт
ВПО	внутрішньо переміщені особи
ВРУ	Верховна Рада України
державний бюджет	Державний бюджет України
ЄБРР	Європейський банк реконструкції та розвитку
ЄІБ	Європейський інвестиційний банк
ЄС	Європейський Союз
Закон	Закон України від 02 грудня 2021 року № 1928-IX „Про Державний бюджет України на 2022 рік” (зі змінами)
Казначейство	Державна казначейська служба України
КПКВК	код програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету
КМУ	Кабінет Міністрів України
KfW	Німецька Кредитна установа для відбудови
МБРР	Міжнародний банк реконструкції та розвитку
МВС	Міністерство внутрішніх справ України
МВФ	Міжнародний валютний фонд
Міненерго	Міністерство енергетики України
Міноборони	Міністерство оборони України
Мінрегіон	Міністерство розвитку громад та територій України
Мінреінтеграції	Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України
Мінсоцполітики	Міністерство соціальної політики України
Мінфін	Міністерство фінансів України
МОЗ	Міністерство охорони здоров'я України
МОН	Міністерство освіти і науки України
МФО	міжнародні фінансові організації

первісно затверджений Закон	Закон України від 02 грудня 2021 року № 1928-ІХ „Про Державний бюджет України на 2022 рік” (без змін)
Порядок 42	Порядок відображення операцій, пов’язаних з державним та гарантованим державою боргом, при плануванні та виконанні державного бюджету, затверджений наказом Мінфіну від 28.01.2004 № 42
Порядок 70	Порядок підготовки, реалізації, проведення моніторингу та завершення реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями, затверджений постановою КМУ від 27 січня 2016 року № 70
ПФУ	Пенсійний фонд України

Додаток 1

до Звіту про результати аналізу позик, що залучалися до державного бюджету у 2022 році від іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій

Планові показники надходження кредитів (позик) до спеціального фонду державного бюджету на 2022 рік

млн грн

Назва кредитора та проєкту	КПКВК	Найменування КПКВК	Обсяг залучення кредиту (позики)			
			Закон у ред. від 02.12.2021	внесено зміни:		план зі змінами
				зако-нами	рішення-ми КМУ	
Кредитор - Міжнародний банк реконструкції та розвитку			6 717	+1 663	+1 850	10 230
Другий проєкт з передачі електроенергії	2401640	Підвищення надійності постачання електроенергії в Україні	1 301	0	+976	2 277
	2401630	Впровадження Програми реформування та розвитку енергетичного сектору	28	0	0	28
Проєкт „Поліпшення охорони здоров'я на службі у людей”	2301610	Поліпшення охорони здоров'я на службі у людей	112	0	0	112
	2311600	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реформування регіональних систем охорони здоров'я для здійснення заходів з виконання спільного з Міжнародним банком реконструкції та розвитку проєкту „Поліпшення охорони здоров'я на службі у людей”	241	0	0	241
Проєкт „Додаткове фінансування Проєкту „Поліпшення охорони здоров'я на службі у людей”	2301610	Поліпшення охорони здоров'я на службі у людей	627	0	0	627
Проєкт „Екстрене реагування на COVID-19 та вакцинація в Україні”	2301610	Поліпшення охорони здоров'я на службі у людей	619	0	0	619
Проєкт „Додаткове фінансування Проєкту „Екстрене реагування на COVID-19 та вакцинація в Україні”	2301610	Поліпшення охорони здоров'я на службі у людей	14	0	0	14
Проєкт „Модернізація системи соціальної підтримки населення України”	2501630	Модернізація системи соціальної підтримки населення України	400	0	0	400
Проєкт розвитку міської інфраструктури - 2	2751600	Розвиток міської інфраструктури і заходи в секторі централізованого теплопостачання України, розвиток системи водопостачання та водовідведення в м. Миколаєві, реконструкція та розвиток системи комунального водного господарства м. Чернівці	950	0	0	950

Назва кредитора та проекту	КПКВК	Найменування КПКВК	Обсяг залучення кредиту (позики)			
			Закон у ред. від 02.12.2021	внесено зміни:		план зі змінами
				зако-нами	рішення-ми КМУ	
	2751610	Впровадження та координація заходів проекту розвитку міської інфраструктури, заходів в секторі централізованого теплопостачання України, надзвичайної кредитної програми для України та програми розвитку муніципальної інфраструктури України	61	0	0	61
	2761620	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на відновлення об'єктів критичної інфраструктури в рамках спільного з Міжнародним банком реконструкції та розвитку проекту „Проект розвитку міської інфраструктури - 2”	0	+1 663	0	1 663
Проект „Підвищення енергоефективності в секторі централізованого теплопостачання України”	2751600	Розвиток міської інфраструктури і заходи в секторі централізованого теплопостачання України, розвиток системи водопостачання та водовідведення в м. Миколаєві, реконструкція та розвиток системи комунального водного господарства м. Чернівці	950	0	0	950
	2751610	Впровадження та координація заходів проекту розвитку міської інфраструктури, заходів в секторі централізованого теплопостачання України, надзвичайної кредитної програми для України та програми розвитку муніципальної інфраструктури України	23	0	0	23
Проект розвитку дорожньої галузі	3111600	Розвиток автомагістралей та реформа дорожнього сектору	853	0	+874	1 727
Проект „Східна Україна: возз'єднання, відновлення та відродження (Проект ЗВ)”	3901640	Розвиток інфраструктури сільського господарства у Луганській області	30	0	0	30
	3111600	Розвиток автомагістралей та реформа дорожнього сектору	359	0	0	359,3
Проект „Удосконалення вищої освіти в Україні заради результатів”	2201680	Удосконалення вищої освіти в Україні заради результатів	150	0	0	150
Кредитор - Європейський банк реконструкції та розвитку			2 495	0	-741	1 754
Проект „Будівництво повітряної лінії 750 кВ Запорізька АЕС - Каховська”	2401670	Будівництво повітряної лінії 750 кВ Запорізька - Каховська	524	0	-124	400
Проект „Розвиток трансєвропейської транспортної мережі”	3111600	Розвиток автомагістралей та реформа дорожнього сектору	680	0	-617	63
Проект „Завершення будівництва метрополітену у м. Дніпропетровську”	3511670	Субвенція з державного бюджету Дніпровської міської територіальної громади на завершення будівництва метрополітену у м. Дніпрі	684	0	0	684,4

Назва кредитора та проєкту	КПКВК	Найменування КПКВК	Обсяг залучення кредиту (позики)			
			Закон у ред. від 02.12.2021	внесено зміни:		план зі змінами
				законами	рішеннями КМУ	
Проект „Подовження третьої лінії метрополітену у м. Харкові”	3511610	Подовження третьої лінії метрополітену у м. Харкові	303	0	0	303
	3511640	Субвенція з державного бюджету Харківської міської територіальної громади на подовження третьої лінії метрополітену у м. Харкові	303	0	0	303
Кредитор - Європейський інвестиційний банк			9 980	0	35 690	45 670
Проект „Реабілітація гідроелектростанцій”	2401610	Реконструкція гідроелектростанцій ПрАТ „Укргідроенерго”	350	0	0	350
Проект „Будівництво високовольтної повітряної лінії 750 кВ Рівненська АЕС - Київська”	2401650	Будівництво ПЛ 750 кВ Рівненська АЕС – Київська	170	0	-100	70
Проект „Будівництво повітряної лінії 750 кВ Запорізька - Каховська”	2401670	Будівництво повітряної лінії 750 кВ Запорізька - Каховська	243	0	-43	200
Проект „Вища освіта України”	2201610	Вища освіта, енергоефективність та сталий розвиток	200	0	+1 725	1 925
Проект „Створення Центрів професійної досконалості”	2201620	Створення Центрів професійної досконалості	0,2	0	0	0,2
Проект „Надзвичайна кредитна програма для відновлення України”	2751630	Реалізація надзвичайної кредитної програми для відновлення України	44	0	0	44
	2761600	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проєктів в рамках Надзвичайної кредитної програми для відновлення України	1 039	0	0	1 039
Проект „Програма розвитку муніципальної інфраструктури України”	2751640	Програма розвитку муніципальної інфраструктури	500	0	+3 350	3 850
	2751610	Впровадження та координація заходів проєкту розвитку міської інфраструктури, заходів в секторі централізованого теплопостачання України, надзвичайної кредитної програми для України та програми розвитку муніципальної інфраструктури України	9	0	0	9
Проект „Розвиток системи водопостачання та водовідведення в місті Миколаїв”	2751600	Розвиток міської інфраструктури і заходи в секторі централізованого теплопостачання України, розвиток системи водопостачання та водовідведення в м. Миколаєві, реконструкція та розвиток системи комунального водного господарства м. Чернівці	103	0	0	103
Проект „Програма з відновлення України”	2761610	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проєктів в рамках Програми з відновлення України	503	0	0	503

Назва кредитора та проекту	КПКВК	Найменування КПКВК	Обсяг залучення кредиту (позики)			
			Закон у ред. від 02.12.2021	внесено зміни:		план зі змінами
				зако-нами	рішеннями КМУ	
Проект „Енергоефективність громадських будівель в Україні”	2751660	Енергоефективність громадських будівель в Україні	2	0	+7 698	7 700
Проект „Розвиток міського пасажирського транспорту в містах України”	3101610	Розвиток міського пасажирського транспорту в містах України	800	0	0	800
Проект „Міський громадський транспорт України II”	3101610	Розвиток міського пасажирського транспорту в містах України	206	0	+64	270
„Проект модернізації української залізниці”	3101620	Модернізація української залізниці	294	0	+3 556	3 850
Європейські дороги України II (Проект покращення транспортно-експлуатаційного стану автомобільних доріг на підходах до м. Києва)	3111600	Розвиток автомагістралей та реформа дорожнього сектору	2 639	0	0	2 639
Проект „Транспортний зв’язок в Україні - Фаза I”	3111600	Розвиток автомагістралей та реформа дорожнього сектору	200	0	0	200
Проект „Східна Україна: возз’єднання, відновлення та відродження (Проект ЗВ)”	3111600	Розвиток автомагістралей та реформа дорожнього сектору	268	0	-268	0
Проект „Європейські дороги України III (проект „Розвиток трансєвропейської транспортної мережі”)	3111600	Розвиток автомагістралей та реформа дорожнього сектору	345	0	-345	0
Проект „Основний кредит для малих та середніх підприємств та компаній з середнім рівнем капіталізації”	3511620	Фінансування проектів розвитку за рахунок коштів, залучених державою	870	0	0	870
Проект „Основний кредит для аграрної галузі - Україна”	3511620	Фінансування проектів розвитку за рахунок коштів, залучених державою	377	0	0	377
Проект „Завершення будівництва метрополітену у м. Дніпропетровську”	3511670	Субвенція з державного бюджету Дніпровської міської територіальної громади на завершення будівництва метрополітену у м. Дніпрі	460	0	0	460
Проект „Подовження третьої лінії метрополітену у м. Харкові”	3511610	Подовження третьої лінії метрополітену у м. Харкові	10	0	0	10
	3511640	Субвенція з державного бюджету Харківської міської територіальної громади на подовження третьої лінії метрополітену у м. Харкові	10	0	0	10
Проект „Підвищення безпеки автомобільних доріг в містах України”	3101630	Безпека руху в містах України	340	0	-205	1 925
	3511030	Резервний фонд			+20 256	20 256
Кредитор - Кредитна установа для відбудови			1 827	0	-518	1309
Проект „Підвищення ефективності передачі електроенергії (модернізація підстанцій)”	2401680	Підвищення ефективності передачі електроенергії (модернізація підстанцій)	92	0	-42	50
Незв’язаний фінансовий кредит - Проект „Реконструкція трансформаторних підстанцій східної частини України”	2401690	Реконструкція трансформаторних підстанцій східної частини України	1 368	0	-668	700

Назва кредитора та проєкту	КПКВК	Найменування КПКВК	Обсяг залучення кредиту (позики)			
			Закон у ред. від 02.12.2021	внесено зміни: зако-нами рішення-ми КМУ		план зі змінами
Проєкт муніципального водного господарства м. Чернівці, стадія I	2751600	Розвиток міської інфраструктури і заходи в секторі централізованого теплопостачання України, розвиток системи водопостачання та водовідведення в м. Миколаєві, реконструкція та розвиток системи комунального водного господарства м. Чернівці	220	0	0	220
Проєкт „Енергоефективність у громадах”	2751660	Енергоефективність громадських будівель в Україні	87	0	0	87
Проєкт „Рефінансування енергоефективних інвестицій малих та середніх підприємств України через фінансовий сектор”	3511620	Фінансування проєктів розвитку за рахунок коштів, залучених державою	61	0	+192	253
Кредитор - Північна екологічна фінансова корпорація			250	0	0	250
Проєкт „Вища освіта України”	2201610	Вища освіта, енергоефективність та сталий розвиток	250	0	0	250
Кредитор - Уряд Республіки Польща			226	0	+361	587
Проєкт з розбудови підрозділів охорони кордону	1002600	Реалізація проєкту з розбудови підрозділів охорони кордону	6	0	0	6
Проєкт з будівництва, реконструкції та капітального ремонту автомобільних доріг західного регіону, для подальшого якісного поєднання їх з автомобільними дорогами Республіки Польща	3111610	Розбудова прикордонної дорожньої інфраструктури на українсько-польському кордоні	150	0	+361	511
Проєкт з розбудови прикордонної дорожньої інфраструктури та облаштування пунктів пропуску українсько-польського кордону	3506610	Реалізація проєкту з розбудови прикордонної дорожньої інфраструктури та облаштування пунктів пропуску	70	0	0	70
Кредитор - Японське агентство міжнародного співробітництва			133	-10	-121	82
Проєкт „Реконструкція споруд очистки стічних каналізаційних вод і будівництво технологічної лінії по обробці та утилізації осадів Бортницької станції аерації”	3511620	Фінансування проєктів розвитку за рахунок коштів, залучених державою	133	-10	-121	82
Кредитор - Ексімбанк Угорщини			28	0	0	28
Проєкт з розбудови прикордонної дорожньої інфраструктури на українсько-угорському державному кордоні	3111620	Розбудова прикордонної дорожньої інфраструктури на українсько-угорському державному кордоні	28	0	0	28
Кредитор - Уряд Французької Республіки			3 673	0	+12	3 685
Створення єдиної системи авіаційної безпеки та цивільного захисту в Україні	1001220	Створення єдиної авіаційної системи безпеки та цивільного захисту	2 430	0	0	2 430
Державний інвестиційний проєкт закупівлі 20 катерів морської безпеки та охорони морських кордонів України	1002150	Створення системи охорони морських кордонів	933	0	+172	1 105

Назва кредитора та проекту	КПКВК	Найменування КПКВК	Обсяг залучення кредиту (позики)			
			Закон у ред. від 02.12.2021	внесено зміни: зако-нами рішення-ми КМУ		план зі змінами
Проект з постачання питної води у м. Маріуполі	3901630	Реалізація проекту з постачання питної води у м. Маріуполі	150	0	0	150
Проект з покращення водопостачання у місті Києві	2751670	Розвиток міського водопостачання	100	0	-100	0
Проект покращення постачання питної води в Луганській області	3901650	Реалізація інвестиційного проекту з постачання питної води в Луганській області	59	0	-59	0
Кредитор - Уряд Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії			208	+67 575	+80	67 863
Проект із закупівлі наборів для проведення 4 мільйонів ПЛР досліджень	2301400	Забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру	208	0	+80	288
Офіційна кредитна підтримка обороноздатності Збройних Сил України	2101150	Розвиток, закупівля, модернізація та ремонт озброєння, військової техніки, засобів та обладнання	0	+67 565	0	67 565
Проект „Відбудова пріоритетних інфраструктурних об'єктів (мостів)“	3111630	Розвиток, розбудова, відновлення та забезпечення сталих транспортних зв'язків дорожньої інфраструктури	0	10	0	10
Загалом			25 537	69 228	36 613	131 378

Додаток 2

до Звіту про результати аналізу позик, що залучалися до державного бюджету у 2022 році від іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій

Надходження коштів кредитів (позик) до загального фонду державного бюджету в 2022 році

Назва кредитора та проекту	Валюта	Отримано, млн од.	
		у валюті	еквівалент у гривнях
Кредитор - Міжнародний банк реконструкції та розвитку			61 993
Проект „Додаткове фінансування Проекту „Поліпшення охорони здоров’я на службі у людей”	дол. США	7,0	205
Проект „Екстрене реагування на COVID-19 та вакцинація в Україні”	дол. США	5,4	158
Проект „Додаткове фінансування Проекту „Екстрене реагування на COVID-19 та вакцинація в Україні”	дол. США	15,0	439
Проект „Модернізація системи соціальної підтримки населення України”	дол. США	30,0	878
Проект „Східна Україна: возз’єднання, відновлення та відродження (Проект 3В)”	дол. США	99,0	2 896
Проект „Удосконалення вищої освіти в Україні заради результатів”	дол. США	120,0	3 511
Друге додаткове фінансування проекту „Екстрене реагування на COVID-19 та вакцинація в Україні”	дол. США	91,4	2 674
Додаткова позика для Другої позики на політику розвитку у сфері економічного відновлення	євро	437,1	14 294
Додаткове фінансування для проекту „Модернізація системи соціальної підтримки населення України”	дол. США	24,6	720
Друге додаткове фінансування, спрямоване на подолання наслідків пандемії COVID-19, для проекту „Модернізація системи соціальної підтримки населення України”	дол. США	40,0	1 160
Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління в Україні	євро	466,0	14 666
Третє додаткове фінансування для реалізації інвестиційного проекту „Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління в Україні”	євро	529,1	19 386
Проект „Прискорення інвестицій у сільське господарство України”	дол. США	34,5	1 006
Кредитор - Європейський інвестиційний банк			21 062
Проект „Основний кредит для малих та середніх підприємств та компаній з середнім рівнем капіталізації”	євро	257,0	8 467
Проект „Основний кредит для аграрної галузі - Україна”	євро	382,0	12 594
Кредитор - Кредитна установа для відбудови			9 473
ММСП-фінансування Covid-19	євро	150,0	4 774
Проект надзвичайна економічна програма для України	євро	150,0	4 699
Кредитор - Японське агентство міжнародного співробітництва			17 006
Кредит на політику розвитку у сфері надзвичайного економічного відновлення	єн	78 000,0	17 006
Кредитор - Міжнародний валютний фонд			88 181
Rapid Financing Instrument 2022, Договір від 10.03.2022 №40-0012/3/13110-05/36	СПЗ	1 005,9	41 263
Rapid Financing Instrument 2022, Договір від 04.11.2022 №40-0012/6/13110-05/163	СПЗ	1 005,9	46 919
Кредитор - Європейський Союз			256 418
Позика з макрофінансової допомоги ЄС від 03.03.2022	євро	1 158,5	37 058

Назва кредитора та проєкту	Валюта	Отримано, млн од.	
		у валюті	еквівалент у гривнях
Позика виняткової макрофінансової допомоги ЄС від 19.07.2022	євро	993,1	37 117
Позика виняткової макрофінансової допомоги ЄС від 03.10.2022	євро	4 948,7	182 243
Кредитор - Французьке агентство розвитку			13 558
Кредитний договір № CUA 1002 01 G	євро	300,0	9 698
Кредитний договір №CUA 1003 01 H	євро	100,0	3 860
Кредитор - Уряд Канади			60 503
Кредитний договір від 03.06.22 №13110-05/91, від 08.08.22 №13110-05/91-1, від 13.12.22 №13110-05/91-2	СПЗ	1 127,5	49 012
Кредитний договір від 13.04.2022 №880-94112	дол. США	392,8	11 491
Кредитор - Міжнародна асоціація розвитку			20 665
Підтримка державних видатків для забезпечення стійкого державного управління в Україні	євро	541,3	20 665
Кредитор - Уряд Італії			7 550
Кредитний договір від 05.08.2022	євро	200,0	7 550
Кредитор - Держава Нідерланди			7 762
Кредитна угода від 14.11.2022 №13110-05/165	СПЗ	159,7	7 762
Загалом			564 171

Додаток 3

до Звіту про результати аналізу позик, що залучалися до державного бюджету у 2022 році від іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій

Напрями спрямування коштів кредитів (позик), що залучалися до спеціального фонду державного бюджету від іноземних фінансових установ і МФО у 2022 році

млн грн

№ з/п	КПКВК	Найменування КПКВК	Найменування проекту	Найменування кредитора	План	Виконано
Громадський порядок, безпека й оборона					71 106,3	3 445,9
1	1001220	Створення єдиної авіаційної системи безпеки та цивільного захисту	Створення єдиної системи авіаційної безпеки та цивільного захисту в Україні	Уряд Французької Республіки	2 430,4	2 343,6
2	1002150	Створення системи охорони морських кордонів	Державний інвестиційний проект закупів-лі 20 катерів морської безпеки та охорони морських кордонів України	Уряд Французької Республіки	1 104,8	1 102,4
3	1002600	Реалізація проекту з розбудови підрозділів охорони кордону	Проект з розбудови підрозділів охорони кордону	Уряд Республіки Польща	6,0	0
4	2101150	Розвиток, закупівля, модернізація та ремонт озброєння, військової техніки, засобів та обладнання	Офіційна кредитна підтримка обороноздатності Збройних Сил України	Уряд Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії	67 565,1	0
Транспорт					17 734,9	2 769,2
5	3101610	Розвиток міського пасажирського транспорту в містах України	Проект „Розвиток міського пасажирського транспорту в містах України”	Європейський інвестиційний банк	800,0	373,8
			Проект „Міський громадський транспорт України II”		3 850,0	0
6	3101620	Модернізація української залізниці	Проект модернізації української залізниці	Європейський інвестиційний банк	3 850,0	0
7	3101630	Безпека руху в містах України	Проект „Підвищення безпеки автомобільних доріг в містах України”	Європейський інвестиційний банк	1 925,0	0
8	3111600	Розвиток автомагістралей та реформа дорожнього сектору	Проект розвитку дорожньої галузі	Міжнародний банк реконструкції та розвитку	1 727,0	1 786,0
			Проект „Східна Україна: возз’єднання, відновлення та відродження (Проект 3В)”		359,3	
			Проект „Розвиток транс’європейської транспортної мережі”	Європейський банк реконструкції та розвитку	62,5	
			Європейські дороги України II (Проект покращення транспортно-експлуатаційного стану автомобільних доріг на підходах до м. Києва)	Європейський інвестиційний банк	2 638,9	

№ з/п	КПКВК	Найменування КПКВК	Найменування проєкту	Найменування кредитора	План	Виконано
			Проект „Транспортний зв’язок в Україні - Фаза І”		200,0	
9	3111610	Розбудова прикордонної дорожньої інфраструктури на українсько-польському кордоні	Проект з будівництва, реконструкції та капітального ремонту автомобільних доріг західного регіону, для подальшого якісного поєднання їх з автомобільними дорогами Республіки Польща	Уряд Республіки Польща	510,8	473,2
10	3111630	Розвиток, розбудова, відновлення та забезпечення сталих транспортних зв’язків дорожньої інфраструктури	Проект „Відбудова пріоритетних інфраструктурних об’єктів (мостів)”	Уряд Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії	10,0	0
11	3511610	Подовження третьої лінії метрополітену у м. Харкові	Проект „Подовження третьої лінії метрополітену у м. Харкові”	Європейський банк реконструкції та розвитку	303,4	0
			Проект „Подовження третьої лінії метрополітену у м. Харкові”	Європейський інвестиційний банк	10,0	0
12	3511640	Субвенція з державного бюджету Харківської міської територіальної громади на подовження третьої лінії метрополітену у м. Харкові	Проект „Подовження третьої лінії метрополітену у м. Харкові”	Європейський банк реконструкції та розвитку	303,4	0
			Проект „Подовження третьої лінії метрополітену у м. Харкові”	Європейський інвестиційний банк	10,0	0
13	3511670	Субвенція з державного бюджету Дніпровської міської територіальної громади на завершення будівництва метрополітену у м. Дніпрі	Проект „Завершення будівництва метрополітену у м. Дніпропетровську”	Європейський банк реконструкції та розвитку	684,4	129,9
			Проект „Завершення будівництва метрополітену у м. Дніпропетровську”	Європейський інвестиційний банк	460,3	
14	3901640	Розвиток інфраструктури сільського господарства у Луганській області	Проект „Східна Україна: возз’єднання, відновлення та відродження (Проект 3В)”	Міжнародний банк реконструкції та розвитку	30,0	6,3
Постачання електроенергії					4 075,2	1 732,0
15	2401610	Реконструкція гідроелектростанцій ПрАТ „Укргідроенерго”	Проект „Реабілітація гідроелектростанцій”	Європейський інвестиційний банк	350,0	167,1
16	2401630	Впровадження Програми реформування та розвитку енергетичного сектора	Другий проєкт з передачі електроенергії	Міжнародний банк реконструкції та розвитку	28,0	8,2
17	2401640	Підвищення надійності постачання електроенергії в Україні	Другий проєкт з передачі електроенергії	Міжнародний банк реконструкції та розвитку	2 277,2	1 124,0
18	2401650	Будівництво ПЛ 750 кВ Рівненська АЕС – Київська	Проект „Будівництво високовольтної повітряної лінії 750 кВ Рівненська АЕС – Київська”	Європейський інвестиційний банк	70,0	10,4
19	2401670	Будівництво повітряної лінії 750 кВ Запорізька – Каховська	Проект „Будівництво повітряної лінії 750 кВ Запорізька АЕС – Каховська”	Європейський банк реконструкції та розвитку	400,0	35,6

№ з/п	КПКВК	Найменування КПКВК	Найменування проєкту	Найменування кредитора	План	Виконано
			Проєкт „Будівництво повітряної лінії 750 кВ Запорізька – Каховська”	Європейський інвестиційний банк	200,0	3,4
20	2401680	Підвищення ефективності передачі електроенергії (модернізація підстанцій)	Проєкт „Підвищення ефективності передачі електроенергії (модернізація підстанцій)”	Кредитна установа для відбудови	50,0	35,3
21	2401690	Реконструкція трансформаторних підстанцій східної частини України	Незв’язаний фінансовий кредит - Проєкт „Реконструкція трансформаторних підстанцій східної частини України”	Кредитна установа для відбудови	700,0	348,0
Охорона здоров’я та надання соціальної допомоги					2 300,6	1 722,3
22	2301400	Забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру	Проєкт із закупівлі наборів для проведення 4 мільйонів ПЛР досліджень	Уряд Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії	287,8	231,4
23	2301610	Поліпшення охорони здоров’я на службі у людей	Проєкт „Поліпшення охорони здоров’я на службі у людей”	Міжнародний банк реконструкції та розвитку	111,6	60,6
			Проєкт „Додаткове фінансування Проєкту „Поліпшення охорони здоров’я на службі у людей”		627,3	1 148,4
			Проєкт „Екстрене реагування на COVID-19 та вакцинація в Україні”		618,8	6,6
			Проєкт „Додаткове фінансування Проєкту „Екстрене реагування на COVID-19 та вакцинація в Україні”		14,3	5,4
24	2311600	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реформування регіональних систем охорони здоров’я для здійснення заходів з виконання спільного з Міжнародним банком реконструкції та розвитку проєкту „Поліпшення охорони здоров’я на службі у людей”	Проєкт „Поліпшення охорони здоров’я на службі у людей”	Міжнародний банк реконструкції та розвитку	240,8	96,8
25	2501630	Модернізація системи соціальної підтримки населення України	Проєкт „Модернізація системи соціальної підтримки населення України”	Міжнародний банк реконструкції та розвитку	400,0	173,1
Водопостачання і каналізація					7 977,4	1 463,3
26	2751600	Розвиток міської інфраструктури і заходи в секторі централізованого теплопостачання України, розвиток системи водопостачання та водовідведення в м. Миколаєві, реконструкція та розвиток системи комунального водного господарства м. Чернівці	Проєкт розвитку міської інфраструктури – 2	Міжнародний банк реконструкції та розвитку	949,6	616,0
			Проєкт „Підвищення енергоефективності в секторі централізованого теплопостачання України”		949,6	792,5
			Проєкт „Розвиток системи водопостачання та водовідведення в місті Миколаїв”	Європейський інвестиційний банк	102,6	25,7
			Проєкт муніципального водного господарства м. Чернівці, стадія I	Кредитна установа для відбудови	219,6	0
27	2751610	Впровадження та координація заходів проєкту розвитку міської інфра-	Проєкт „Програма розвитку муніципальної інфраструктури України”	Європейський інвестиційний банк	9,3	4,2

№ з/п	КПКВК	Найменування КПКВК	Найменування проєкту	Найменування кредитора	План	Виконано
		структури, заходів в секторі централізованого теплопостачання України, надзвичайної кредитної програми для України та програми розвитку муніципальної інфраструктури України	Проєкт „Підвищення енергоефективності в секторі централізованого теплопостачання України”	Міжнародний банк реконструкції та розвитку	23,3	11,4
			Проєкт розвитку міської інфраструктури – 2		60,9	12,5
28	2751640	Програма розвитку муніципальної інфраструктури	Проєкт „Програма розвитку муніципальної інфраструктури України”	Європейський інвестиційний банк	3 850,0	0,9
29	2761620	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на відновлення об’єктів критичної інфраструктури в рамках спільного з Міжнародним банком реконструкції та розвитку проєкту „Проєкт розвитку міської інфраструктури - 2”	Проєкт розвитку міської інфраструктури – 2	Міжнародний банк реконструкції та розвитку	1 662,5	0
30	3901630	Реалізація проєкту з постачання питної води у м. Маріуполі	Проєкт з постачання питної води у м. Маріуполі	Уряд Французької Республіки	150,0	0
Фінансова та фінансова діяльність					1 600,2	510,6
31	3506610	Реалізація проєкту з розбудови прикордонної дорожньої інфраструктури та облаштування пунктів пропуску	Проєкт з розбудови прикордонної дорожньої інфраструктури та облаштування пунктів пропуску українсько-польського кордону	Уряд Республіки Польща	70,0	7,1
32	3511620	Фінансування проєктів розвитку за рахунок коштів, залучених державою	Проєкт „Реконструкція споруд очистки стічних каналізаційних вод і будівництво технологічної лінії по обробці та утилізації осадів Бортницької станції аерації”	Японське агентство міжнародного співробітництва	30,2	503,5
			Проєкт „Рефінансування енергоефективних інвестицій малих та середніх підприємств України через фінансовий сектор”	Кредитна установа для відбудови	253,2	
			Проєкт „Основний кредит для аграрної галузі – Україна”	Європейський інвестиційний банк	376,8	
			Проєкт „Основний кредит для малих та середніх підприємств та компаній з середнім рівнем капіталізації		870,0	
Будівництво					9 372,2	222,2
33	2751630	Реалізація надзвичайної кредитної програми для відновлення України	Проєкт „Надзвичайна кредитна програма для відновлення України”	Європейський інвестиційний банк	44,0	0
34	2751660	Енергоефективність громадських будівель в Україні	Проєкт „Енергоефективність громадських будівель в Україні”	Європейський інвестиційний банк	7 700,0	0
			Проєкт „Енергоефективність у громада”	Кредитна установа для відбудови	86,7	0
35	2761600	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проєктів в рамках Надзвичайної кредитної	Проєкт „Надзвичайна кредитна програма для відновлення України”	Європейський інвестиційний банк	1 038,8	222,2

№ з/п	КПКВК	Найменування КПКВК	Найменування проєкту	Найменування кредитора	План	Виконано
		програми для відновлення України				
36	2761610	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проєктів в рамках Програми з відновлення України	Проєкт „Програма з відновлення України”	Європейський інвестиційний банк	502,7	0
Освіта					2 325,0	25,3
37	2201610	Вища освіта, енергоефективність та сталий розвиток	Проєкт „Вища освіта України”	Європейський інвестиційний банк	1 925,0	24,1
				Північна екологічна фінансова корпорація	249,8	
38	2201620	Створення Центрів професійної досконалості	Проєкт „Створення Центрів професійної досконалості”	Європейський інвестиційний банк	0,2	0
39	2201680	Удосконалення вищої освіти в Україні заради результатів	Проєкт „Удосконалення вищої освіти в Україні заради результатів”	Міжнародний банк реконструкції та розвитку	150,0	1,2
Загалом					116 491,8	11 890,7